

NATURVÅRDSKARTLÄGGNING FÖR EMMABODA KOMMUN

EMMABODA | VÅRA HJÄRTAN

Emmaboda
kommun

Projektet har medfinansierats genom statligt stöd till lokala naturvårdsstatsningen från Naturvårdsverket, förmedlat av Länsstyrelsen i Kalmar län.

Utgivare: Emmaboda kommun
Box 54
361 21 Emmaboda

Omslagsfoto: Sjön Törn, Emmaboda kommun

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Dokumentinformation	1
Bakgrund till att ta fram ett naturvårdsprogram	1
Arbetet med naturvårdsprogrammet	1
Översiktskplanen	2
Sveriges arbete med miljömålen	3
Miljömålen.....	3
Regionala miljömålen för Kalmar län.....	4
Lagstiftning som finns för Skydd av naturen	4
Emmaboda kommun.....	5
Geologin.....	6
Natur i Emmaboda kommun	10
Skogslandskapet.....	10
Naturområden som är särskilt värdefulla.....	11
Riksintressen	12
Natura 2000.....	15
Naturresevat	16
Djur- och växtskyddsområden.....	19
Biotopskyddsområden	19
Naturminnen.....	21
Nyckelbiotoper	22
Naturvårdsavtal.....	22
Skyddsvärda träd.	24
Ängs och betesinventering.....	25
Naturvårdsarter	26
Rödlistade arter.....	26
Fridlysta arter	26
Signalarter	26
Invasiva arter	27
Eu-listan.....	27
Sjöar och vattendrag.....	28
Vattenskyddsområden	30
Strandskydd.....	31
Våtmarksinventeringen (VMI)	32
Sumpskogar.....	33

DOKUMENTINFORMATION

Dokumenttyp Informationstext	Dokumentnamn Naturvårdskartläggning för Emmaboda kommun	Upprättad/Fastställd 2023-02-07	Senast ändrad samt Dnr 2023-02-07 KS §36 Dnr KS/2022:434
Dokumentansvarig Bygg- och miljönämnden		Tidigare ändringar -	Giltighetstid Tillsvidare
Dokumentinformation Informationstext gällande skyddad natur som finns i Emmaboda kommun.			

BAKGRUND TILL ATT TA FRAM EN NATURVÅRDSKARTLÄGGNING

I Emmaboda kommuns översiktsplan, antagen 2012, tas naturvård upp. Under de 10 åren som har gått har det hänt en del och syftet nu är att ta fram en mer omfattande naturvårdskartläggning för Emmaboda kommun. Tanken med naturvårdskartläggningen är att sammanställa information från olika källor till ett samlat underlag och göra det mer lättillgängligt för både kommunens invånare och tjänstemän. Framtagandet av naturvårdsprogrammet har skett genom ett LONA-projekt (Lokala naturvårdssatsningen) som har finansierats med statligt stöd från Naturvårdsverket, förmedlat av Länsstyrelse i Kalmar län.

Underlaget kommer att underlätta för framtida naturvårdsarbete, friluftsliv, lokal kompetensutveckling och handläggning av olika ärenden där naturvård berörs. Naturvårdskartläggningen kommer även att digitaliseras för att göra det mera lätt tillgängligt. Den digitala kartan kommer att finnas på kommunens hemsida.

ARBETET MED NATURVÅRDSKARTLÄGGNINGEN

Arbetet med att ta fram naturvårdsprogrammet har varit att sammanställa redan befintlig kunskap och material. Underlaget har hämtats från kommunens arkiv, olika databaser och andra myndigheter.

Programmet är uppbyggt i två delar, en mer allmän med miljömålen och kopplingar till översiktsplanen och den andra delen är mer fokuserande på olika naturområden i kommunen med tillhörande karta för att lättare få en överblick över den skyddsvärda naturen.

Naturvårdskartläggningen är ett levande dokument där tanken är att detta ska uppdateras löpande och med mer information efter eventuellt kompletterande inventeringar. Det finns även förslag på åtgärder som behöver göras för att utveckla naturvårdsarbetet. Emmaboda kommun har varken befogenheter eller resurser att genomföra samtliga åtgärder, utan ansvaret ligger på fler aktörer än enbart kommunen, vilket kan vara enskilda markägare eller andra myndigheter. Genom att ta hand om vår natur idag och arbeta för att bevara den biologiska mångfalden, så bevaras naturen och den biologiska mångfalden för framtida generationer.

ÖVERSIKTSPLANEN

I den tidigare översiktsplanen satte Emmaboda kommun upp mål och strategier för att bevara och sköta naturen för framtida generationer. Utförliga mål och strategier finns nedan, direkt hämtat från översiktsplanen som antogs 2012 (figur 1).

”Mål:

Emmaboda kommun ska verka för att reservat och naturminnen sköts och bevaras för framtida generationer. De områden som pekas ut i Länsstyrelsen Kalmar läns Naturvårdsprogram, som inte omfattas av något särskilt skydd, ska visas hänsyn av Emmaboda kommun i den fysiska planeringen. Kommunen ska i sitt arbete med olika naturmiljöer alltid verka för att de nationella miljömålen uppfylls.

Strategi

För utpekade områden ska Emmaboda kommun verka för områdets bevarande. Kommunen ska besluta om skydd av områden om det bedöms att så behövs. Emmaboda kommun utgår från Länsstyrelsen Kalmar Läns Naturvårdsprogram vad gäller naturområden i den fysiska planeringen. Den värdefulla naturen som finns i kommunen får ett naturligt skydd genom lagstiftningen. Det gäller vid bygglovsprövning och vid andra myndigheters beslut som på något sätt kan påverka dessa områden. Även de av dessa områden som inte ingår i andra skyddsintressen ska visas hänsyn i en planeringssituation. Kunskapen om kommunens värdefulla naturområden, hotade arter och naturens värde ska vara god. Kommunen ska därför aktivt samla in och sprida kunskap om objekten. Kommunen ska verka för att samarbeta med aktuella markägare så att miljöer bevaras. Återhållsamhet och hänsynstagande ska vara styrande i kommunens arbete med fysiska åtgärder som på något sätt påverkar alla objekt av särskilt intresse. De miljömål som kommunstyrelsen bedömt vara av särskild vikt för Emmaboda kommun ska finnas med i arbetet med naturområden.”

Figur 1; Emmabodas översiktsplan som antogs 2012.

SVERIGES ARBETE MED MILJÖMÅLEN

MILJÖMÅLEN

Sveriges 15 olika miljömål antogs 1999 och i november 2005 lades miljö kvalitetsmålet ”Ett rikt växt- och djurliv” till, vilket betyder att Sverige har 16 miljö kvalitetsmål. Under åren har även etappmål tillkommit och generationsmål, vilket tillsammans utgör miljö målssystemet. Syftet med miljö målen är att lösa de stora miljöproblemen innan nästa generation tar över och jobba mot Agenda 2030 som FN har beslutat (Sveriges miljö mål, u.d).

Miljö kvalitetsmål är målen som Sveriges miljö arbete ska sträva mot och målen ska gynna:

- Främja människors hälsa
- Värna om den biologiska mångfalden och naturmiljön
- Ta till vara på kulturmiljö och de kulturhistoriska värdena
- Bevara ekosystemens långsiktiga produktionsförmåga
- Trygga en god hushållning med naturresurserna

Det finns 16 stycken miljö mål i Sverige, vilket är:

- Begränsad klimatpåverkan
- Frisk luft
- Bara naturlig försurning
- Giftfri miljö
- Skyddande ozonskikt
- Säker strålmiljö
- Ingen övergödning
- Levande sjöar och vattendrag
- Grundvatten av god kvalitet
- Hav i balans samt levande kust och skärgård
- Myllrande våtmarker
- Levande skogar
- Ett rikt odlingslandskap
- Storslagen fjällmiljö
- God bebyggd miljö
- Ett rikt växt- och djurliv

REGIONALA MILJÖMÅLEN FÖR KALMAR LÄN

Inom varje län finns det regionala miljömål, vilket är de nationella miljömålen fast de är anpassade till de regionala förutsättningarna. För de regionala miljömålen är det Länsstyrelsen som ansvarar, fördelar och följer upp målen. I Kalmar län tog länsstyrelsen fram ett åtgärdsprogram mellan 2015-2020 och syftet med programmet är att ge vägledning och stöd till vilka åtgärder som behöver prioriteras. Under 2021-2022 reviderar Länsstyrelsen åtgärdsprogrammet och uppdaterar det befintliga programmet för miljömålen (Länsstyrelsen Kalmar, u.d).

Varje år görs en regional uppföljning av miljömålen och i Kalmar län är det enbart ett mål som ser ut att nås 2030, vilket är *Frisk luft*. Trenden för *bara naturlig försurning* är positiv, vilket även *ozonskiktets återhämtning* och *säker strålmiljö* även visar. De andra miljömålen har en neutral utveckling, utom *ett rikt växt- och djurliv* samt *ett rikt odlingslandskap* som visar en negativ utveckling. Påverkan genom att natur- och kulturvärden inte används hållbart, ett förändrande klimat med bland annat torka samt översvämningar utgör hot mot den biologiska mångfalden och värdefulla kulturvärden (Backman, 2021).

LAGSTIFNING SOM FINNS FÖR SKYDD AV NATUREN

Miljöbalken (1998:808) är en svensk lag som trädde i kraft 1 januari 1999 och reglerar i stort sett all påverkan på människans hälsa och miljön. Den är en samling av tidigare miljölagar som fanns i Sverige. Syftet med lagen är att främja en hållbar utveckling för att nuvarande och kommande generationer kan leva i en hälsosam och god miljö. Miljöbalken består av sju avdelningar, 33 kapitel och 500 paragrafer. Till den finns det ett antal förordningar och föreskrifter som är kopplade till miljöbalken. De skyddsformerna som beskrivs i naturvårdsprogrammet och regleras i miljöbalken har hänvisningar till kapitel och paragrafer längre ner i texten.

Utöver miljöbalken finns det andra lagstiftningar som finns för att skydda miljön, vilket är bland annat kulturmiljölagen (SFS 1998:950) och skogsvårdslagen (1979:429). Från EU finns det olika direktivet som medlemsländerna ska uppfylla, men hur man ska gå tillväga är det upp till medlemsländerna att bestämma. Exempel på direktiv, och som tas upp i naturvårdsprogrammet, är fågeldirektivet (79/409/EEG), vattendirektivet (2000/60/EG) samt art- och habitatdirektivet (92/43/EEG9).

Något som är unikt för Sverige är allemansrätten, vilket innebär att det är möjligt att röra sig fritt i naturen. Men även om det är en rättighet att vara i naturen så betyder det också att man har en del skyldigheter som man måste följa, bland annat att visa hänsyn till natur och djurliv, markägare och andra besökare i naturen. Naturvårdsverket har sammanfattat det som ”Inte störa- inte förstöra”. Det är straffbart att bryta mot förordningar eller lagar allemansrätten omfattas av.

EMMABODA KOMMUN

Emmaboda kommun ligger i sydvästra delen av Kalmar län och gränsar till Kronobergs län i väst och Blekinge i syd. I kommunen finns det 8 orter, vilka är Emmaboda, Lindås, Långasjö, Vissefjärda, Broakulla, Åfors, Erismåla och Boda var av Emmaboda är centralorten. Tätorten Emmaboda ligger 57 kilometer till de större städerna Växjö, Karlskrona och Kalmar och blev tidigt en järnvägsknut, vilket fortfarande har en stor betydelse för Emmaboda kommun (figur 2). Antal invånare i kommunen var 9330 stycken i slutet av 2021 (SCB.se) och målet är att bli 11 000 i kommunen år 2032 (Emmaboda kommun, 2020).

Kommunen är cirka 718 km² stor, varav 29 km² är vatten. Större delen av kommunen, vilket är nästan 82% av totalarean, utgörs av skogsmark. Jordbruksmarken ligger drygt under 3%, betesmark cirka 2% och bebyggd mark cirka 4%, vilket är tex tätorter (SCB, 2022).

Emmaboda kommun är en del av glasriket och glasindustrin har funnits sedan 1700-talet. Glasriket är ett samarbete mellan kommunerna Emmaboda, Lessebo, Nybro och Uppvidinge i glasriket, länsstyrelserna Kalmar och Kronoberg samt hyttorna/glasbruken som fortfarande är aktiva (Glasriket, u.d). Skogen och sjöarna gav råvaror och bränsle och hela samhället växte fram i glasbrukets regi. I och med järnvägen kom till kommunen så fick industrialismen ett uppsving och gjorde att varor kunde utvinnas för att sedan transporteras med järnvägen. Industrierna som växte fram i kommunen, utöver glas, var trä-, sten-, metall- och plastindustrier. Efter mitten av 1900-talet startades fler motorfirmor, verkstäder och mackar (Emmaboda kommun, 2022). Än idag är det tillverkningsindustrin som håller flest sysselsätta i kommunen.

En profil från kommunen är Wilhelm Moberg som föddes och växte upp i Emmaboda kommun. Wilhelm Moberg är bland annat känd för sina verk om utvandrarerna. Utvandrarerna utspelar sig ibland annat Duvemåla, vilket ligger precis norr om Emmaboda tätort. I Duvemåla så föddes Wilhelm Mobergs mormor på 1800-talet, vilket ska ha gett inspiration om Kristina från Duvemåla (Glasriket, u.d).

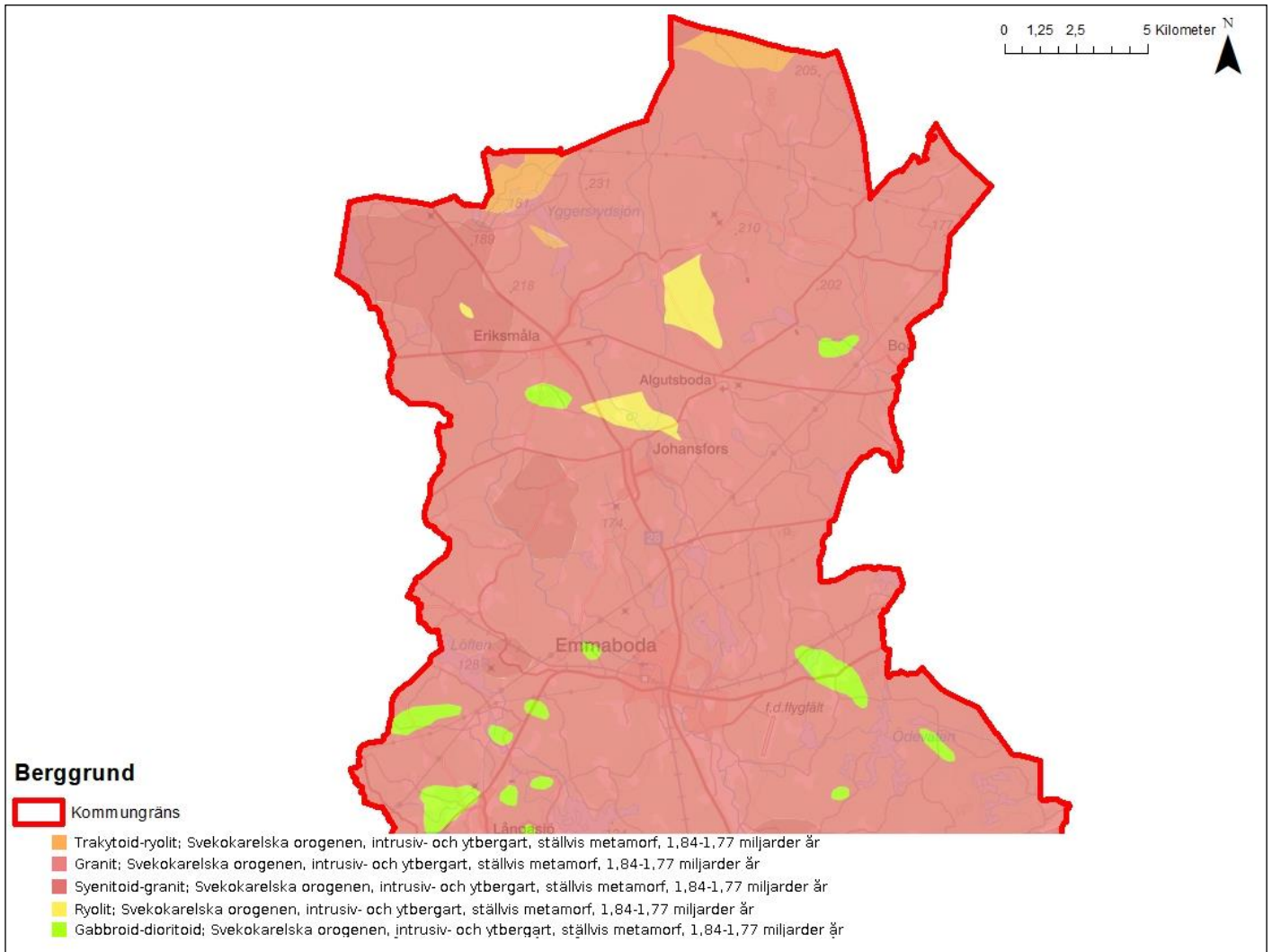

Figur 2; Emmaboda blev en järnvägsknut när tågspåren mellan Karlskrona, Kalmar och Växjö byggdes och har en stor betydelse än idag. Foto: Emmaboda kommun.

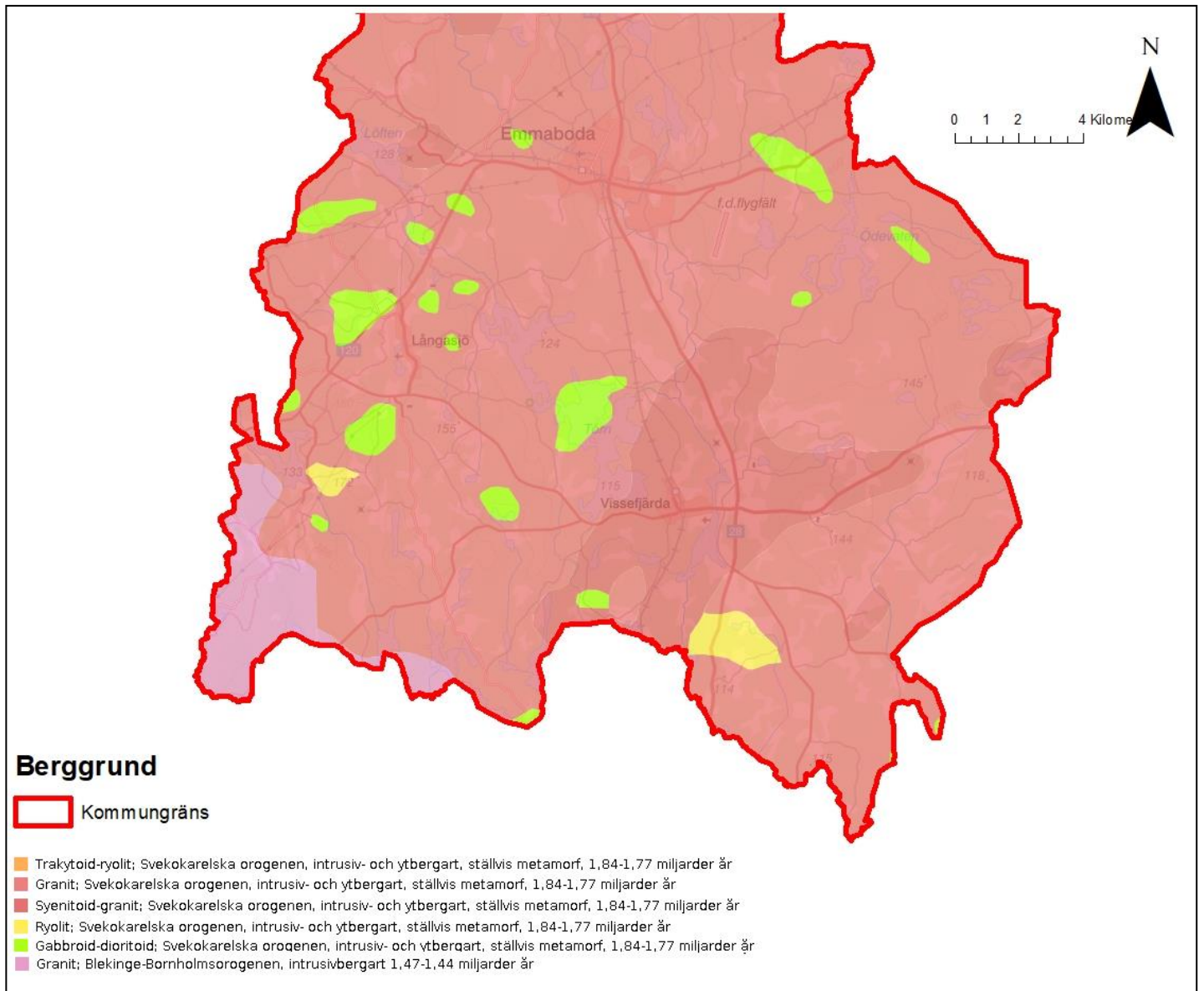

GEOLOGIN

Granit är den dominerade berggrunden som finns i Emmaboda kommun och på vissa platser förekommer syenitoid-granit, vilket är en annan typ av granit. Uppe i norra delen, där Lyckebyån rinner in till kommunen, finns det ett område med Traktytid-ryolit. Ryolit förekommer också bland annat vid Huvudhultakvarn och Båldön. I både norra och södra delen finns det områden med berggrunden Gabbro (figur 3 och figur 4).

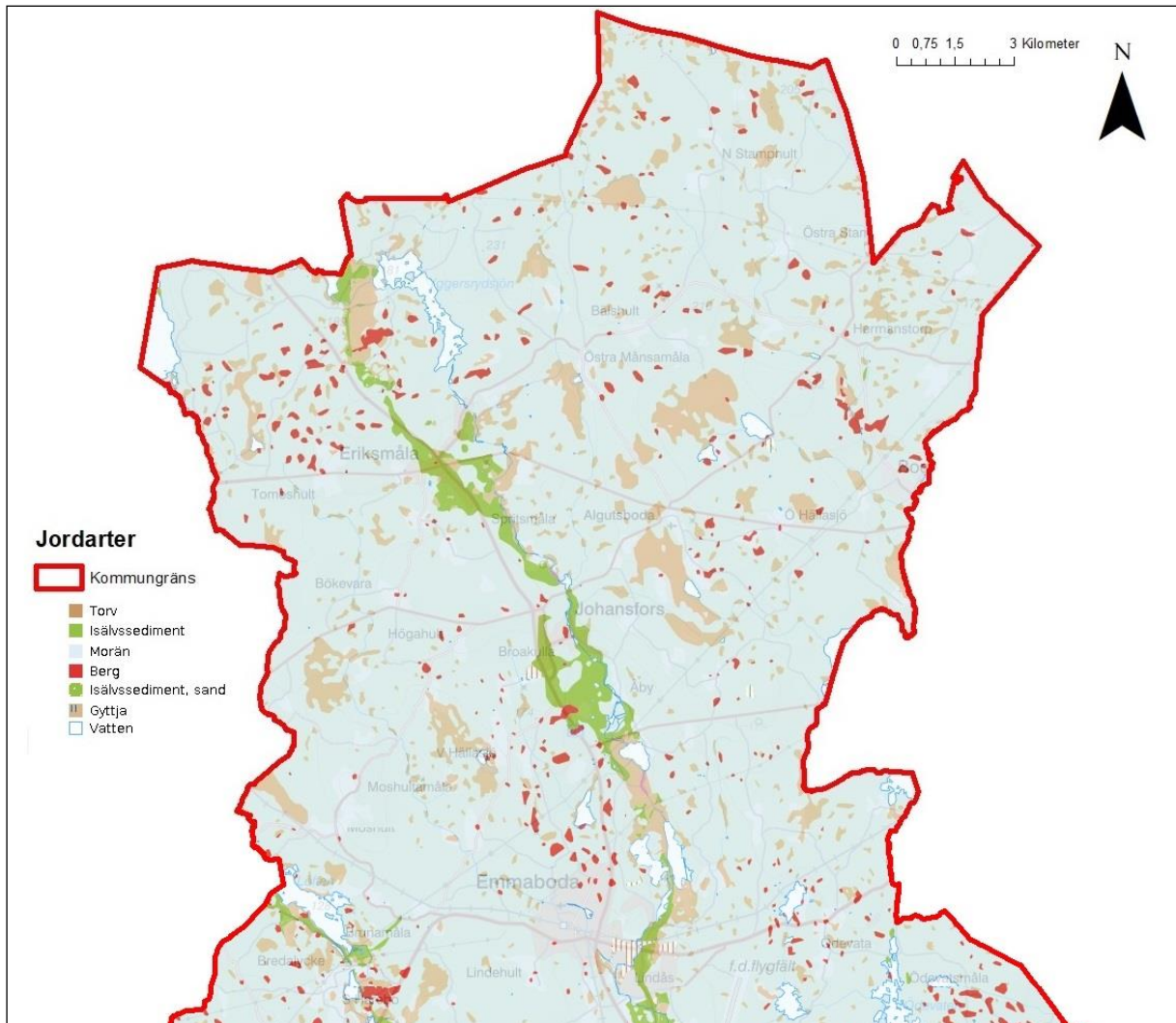
Figur 3; Berggrundskarta av norra delen av kommunen. Källa SGU.se

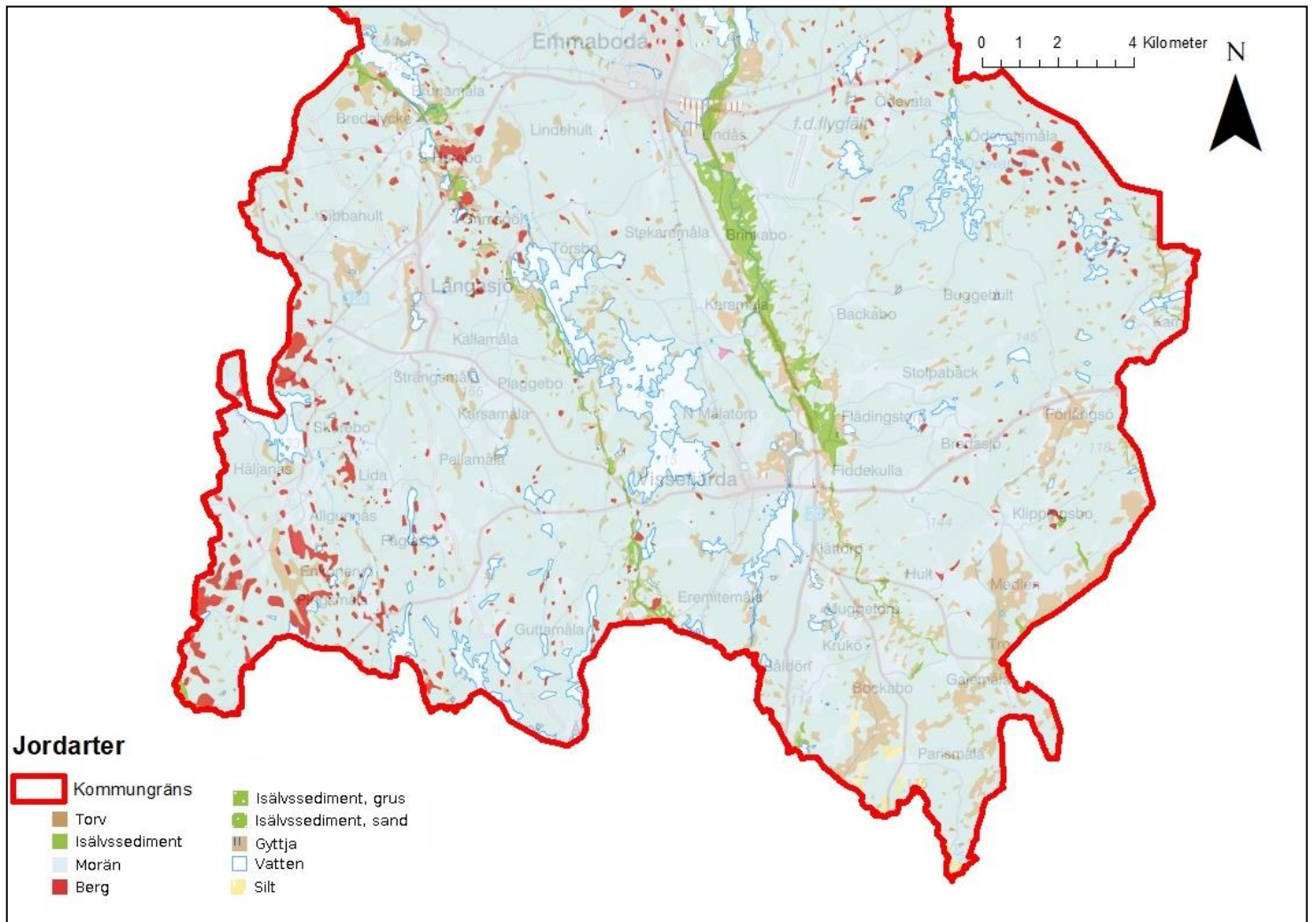
Figur 4; Berggrundskarta av södra delen av kommunen. Källa SGU.se

Emmaboda kommun består främst av jordarten morän. Men på vissa platser kommer det underliggande berget upp, vilket är ibland annat i norra delen och sydvästra delen av kommunen. Vid Törns nordvästra strand och sedan snett ner till Eremitmåla löper det ett område med isälvssediment.

I stort sätt längs med hela Lyckebyån löper det ett område med isälvssediment. I kommunen förekommer torv på flera olika platser, bland annat söder om Algutsboda och Torstamåla fly. I södra delen av kommunen förekommer bland annat jordarter Silt, vilket är en finkornig jordart (figur 5 och figur 6).

Figur 5; Jordartskarta av norra delen av kommunen. Källa SGU.se

Figur 6; Jordartskarta över södra delen av kommunen. Källa SGU.se

NATUR I EMMABODA KOMMUN

SKOGLANDSKAPET

Emmaboda kommun består av största delen av skog, vilket är hela 82% av kommunens yta. Andelen skog i Sverige ligger på cirka 69% (SCB, 2022), vilket gör att Emmaboda har något högre än rikssnittet (figur 7). Av den samhällsnära skogen så äger Emmaboda kommun 230 hektar (Emmaboda kommun, 2021). I skogslandskapet finns det flertal skyddade områden, både som är kopplade till gran/barrskog och lövskogar. Nästan all skogsmark har blivit påverkad av mänskliga aktiviteter, vilket innebär att urskogarna har minskat i areal i hela Sverige och ersatt med en produktionsinriktad skog. Att lämna högstubbar, död ved eller hålträd är en viktig förutsättning för att den biologiska mångfalden och att det ska vara ett hållbart skogsbruk. Lövskogarna är även viktiga för att bevara de äldre ädellövträden som hyser många rödlistade arter. Kommande del i naturvårdsprogrammet kommer att fokusera på naturvärden som är kopplade till skogslandskapet och kulturlandskapet. Senare kommer det även en del som är fokuserad på sjöar, vattendrag och annan natur som har någon form av koppling till vatten.

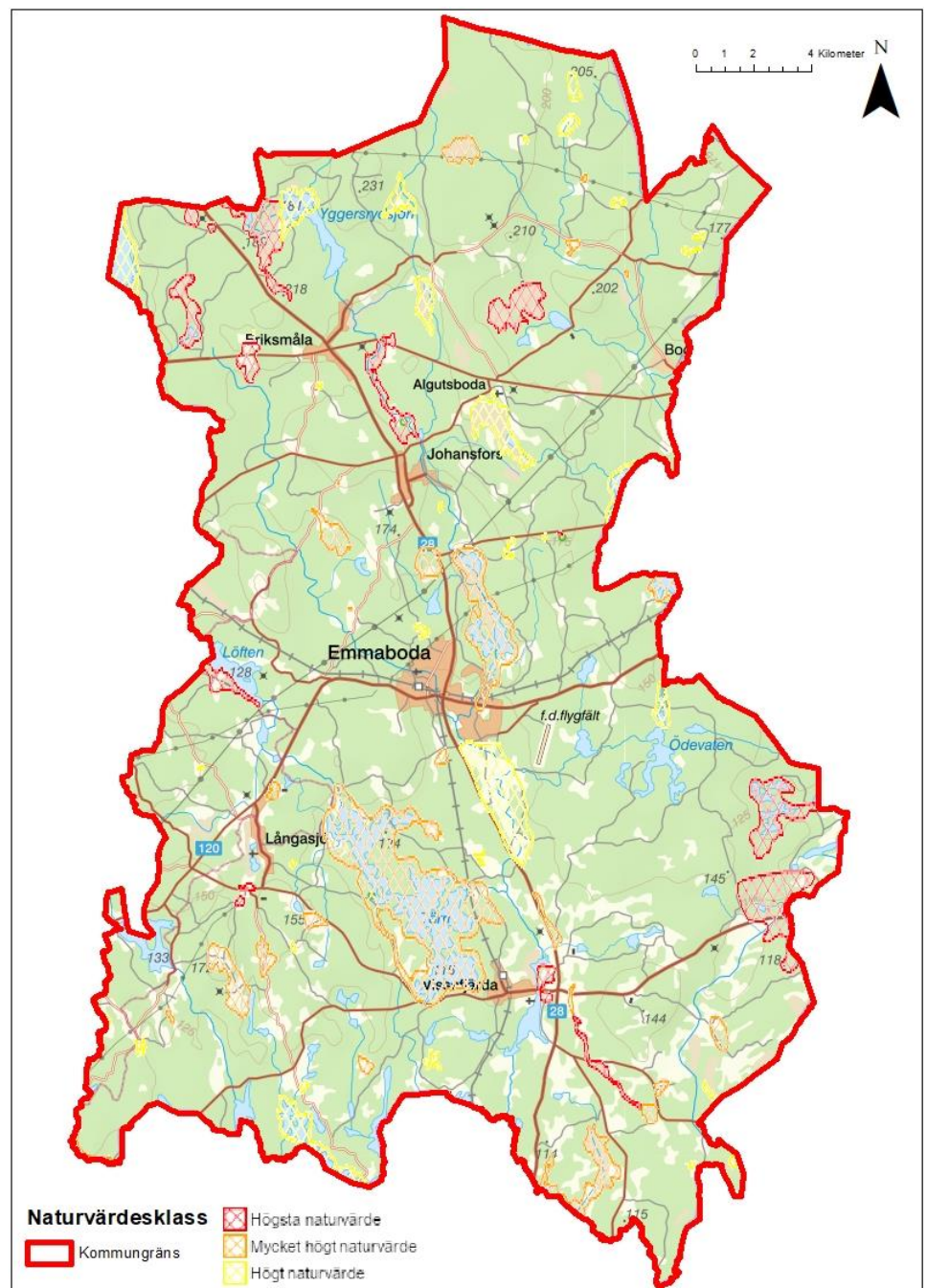

Figur 7; Skogslandskapet utgör hela 82% av kommunens totala area, vilket är något högre än riksnittet på 69%. Bilden är tagen i Stråva aktivitetsområde som ligger norr om Emmaboda tätort.

NATUROMRÅDEN SOM ÄR SÄRSKLIT VÄRDEFULLA

1997 gavs boken "Natur i östra Småland" ut av Länsstyrelsen i Kalmar som är en sammanställning av särskilt värdefulla naturområden inom Kalmar län. Än idag är det den mest heltäckande sammanställningen som finns för naturområden i Kalmar län. Sammanställningen är uppdelade i tre olika kategorier, högsta naturvärde (klass 1), mycket högt naturvärde (klass 2) och högt naturvärde (klass 3). Klassningen är inte detsamma som används i dagens naturvärdesinventering.

Inom Emmaboda kommun finns det 67 utpekade områden mellan klass 1-3. 15 stycken med den högsta klassen, 23 stycken av den näst högsta klassen och 29 stycken av den lägre klassen (figur 8). Naturvärdena är bland annat odlingslandskap, sjöar, vårmarker, skogar och ängs- och betesmarker (Forslund, M, 1997).

Figur 8; Naturvärdesklasser i kommunen, rakat från högt naturvärde (gult), mycket högt naturvärde (orange) och högsta naturvärde (rött). Källa: Länsstyrelsen Kalmar län.

RIKSINTRESSEN

Ett riksintresse är ett område som har pekats ut för att skydda och bevara miljön, vilket kan vara kultur- eller naturmiljön. Riksintressen beslutas och skyddas enligt Miljöbalkens 3 kap, 6§ och 8§. För att klassa ett område som riksintresse behöver det vara särskilt viktigt i natursynpunkt, det ska vara representativt och sammanhängande natur. Många riksintressen har varierad storlek, allt från flera hektar för sjöar och skogar till mindre områden som är precis under en hektar i odlingslandskapet. Inom Emmaboda kommun finns det ett antal utpekade riksintressen för naturvård (figur 10) och varje område förklaras mer i detalj nedan.

Antamåla rör – Området består av en blockås på cirka 0,6 hektar och består främst av stora, runda block (figur 9). Riksvärde som är utpekade är ås och stenarna i Antamåla rör som är cirka 1 meter i medeldiameter. Hur området har bildats är inte helt klarlagt, men det tyder på att det har varit starka strömmar som har fört med sig stora block som är upp till tre meter i diameter. Området är även utpekade som naturminne (Forslund, 2001).

Figur 9; Antamåla rör. Foto: Hanna Tapper, 2022

Kyrkeby- Området består av ett välbevarat odlingslandskap med slätterkärr och flera grova ekar och bokar. Det finns även ett rikt insektsliv med rödlistade skalbaggar och värdefull lavflora. Området är på cirka 49 hektar, varav 36 hektar är på land och 13 hektar är i vatten. Riksvärdet som är utpekade är odlingslandskap, naturbetesmark, slätterkärr och flora och fauna. Runt hembygdsgården finns det ett flertal grova bokar och ekar och i den norra delen av riksintresset finns den slätterkärr som slås årligen (Forslund, 2001).

Torsjöområdet- Ett område med flera sjöar med en total storlek på 291 hektar, varav 225 hektar är på land och resterande 66 hektar är i vatten. Det utpekade riksvärdet för området är sjö och det finns även flera naturtyper som ädellövskogar med hassel och moränryggar. Runt sjöarna finns det äldre barrskogar och i de centrala delarna av området finns det ädellövskogar med ask, lind och hassel. Området har förutsättningar för hålhäckande fåglar och i ädellövskogarna finns det en rik lundflora (Forslund, 2001).

Strängsmåla – Området utgörs av ett välbevarat odlingslandskap med flera naturbetesmarker och som är välhävdad med stor artrikedom. Totalt är området på cirka 50 hektar och riksvärdet som är utpekade odlingslandskap, naturbetesmark och flora. Området präglas av stenmurar, odlingsrösen, åkerholmar och stora vårdträd. Arter som har noterats är bland annat slättergubbe, gullviva och granspira (Forslund, 2001).

Lidahult- Riksintresset Lidahult innehåller en välhävd slätteräng med en artrik flora. Riksvärdet som är utpekade är träd- och buskbärande äng och flora. Området är även klassat som ett naturreservat och Natura2000- område. Lidahult har även ett stort kulturhistoriskt värde då den traditionella skötta lövängen finns fortfarande kvar. Reservatet utgörs av slätteräng och trädskiktet består av ek, lind, bok och ask (Forslund, 2001).

Hamburg- Området är ett välbevarat odlingslandskap med naturbetesmarker och ängsmarker. Totalt är riksintresset på 19 hektar och de utpekade riksvärdena är odlingslandskap, naturbetesmark (äng) och flora. Naturbetesmarken har träd- och buskbärande ängar och hagmark. Arter som slättergubbe och solvända finns inom området. Ängarna är välhävda med stenmurar och stengärdesgårdar. Hagmarkerna har vegetationstyperna torrängs – friskängs och fuktängskaraktärer (Forslund, 2001).

Huvudhultakvarn och del av Lyckebyån- Riksintresset är cirka 159 hektar stort, varav 153 hektar är på land och övriga 6 hektar är i vatten. De utpekade riksvärderna är odlingslandskap, flora, slätteräng och naturbetesmark samt mad vid vattendrag. Översvämningområdet är vidsträckt och går längs med Lyckebyån. Det går parallella åsryggar och närmast ån finns det ett antal sumpkärr. Strandskydd råder här. Huvudhultakvarn är även klassat som ett naturreservat och Natura 2000-område. Inom huvudhultakvarn finns det odlingslandskap med naturbetesmarker och slätteräng samt ett antal ängslador och hamlade träd. Vissa delar av reservatet har slättern upphört, vilket har gjort att det börjar växa igen med björkskog. I den sydvästra delen av naturreservatet finns lateralterrassen Baggarryggen som består av blockigt och stenig inälvsgrus (Forslund, 2001).

Bäls- och Torstamåla fly- Riksintresset utgörs av ett stort myrkomplex med svagt välvda mossar på totalt 199 hektar. Riksvärdena som är utpekade är myrkomplex, svagt välvd mosse och flora. Bälsfly är en stor tallmosse och Torstamåla är en stor rismosse. Myrkomplexet har omväxlande öppna och skogbevuxna myrar. I norra delen finns torvbrytning och mellan mossarna finns det skogsöar med flera hundraåriga tallar. Kärrret är påverkat av dikning. Flora som finns i området är bland annat vitag, storsilleshår och myrlilja. På våren kan det förekomma orrspel (Forslund, 2001).

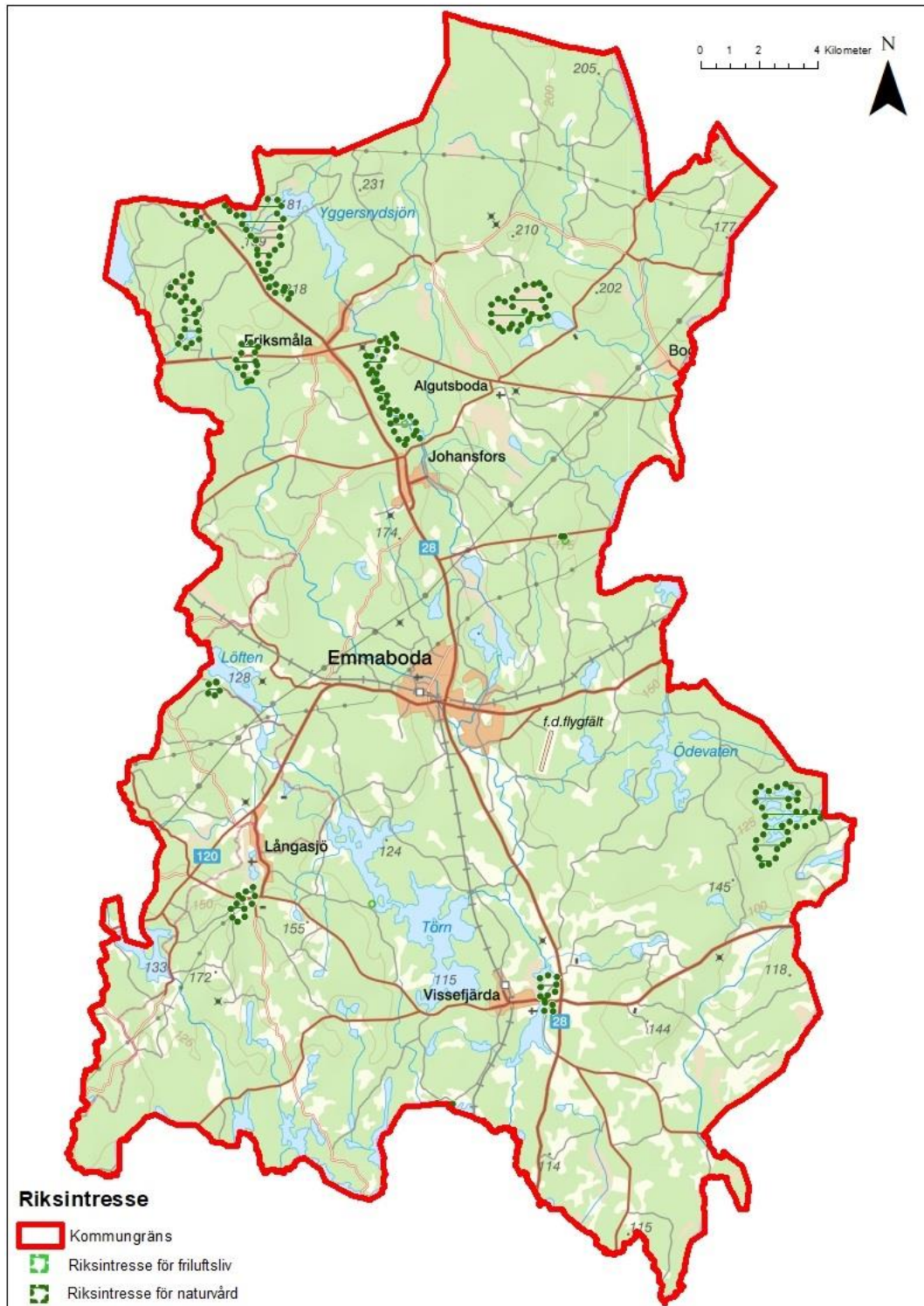
Tomeshult – Tomeshult är ett välbevarat odlingslandskap med slätteräng och naturbetesmarker på cirka 70 hektar. Riskvärdet som är utpekade är odlingslandskap, naturbetesmark, äng och flora. Odlingslandskapet har stenmurar, odlings- och röjningsrösen, trädgårdesgårdar och alléer. Slättermarken innehåller flera betes- och slättergynnade arter som bland annat slättergubbe, slätterfibbla och prästkrage (Forslund, 2001).

Tomeshultagölen med myrkomplex – Området består av flera våtmarkstyper på 118 hektar, varav 110 hektar är på land och 8 hektar i vatten och nästintill helt orört. Riksvärdena som är utpekade inom området är myrkomplex, svagt välvd mosse, topogent kärr, sumpskog och sjö. Norra delen har bland annat Tallmossar och södra delen ligger det tallmossar, sumpskog och trädbevuxna fattigkärr. Längst söder ut ligger Tomeshultagölen och en av de få opåverkade gölarna i trakten. En del av området är också ett Natura 2000-område (Forslund, 2001).

Getaflyet och Yggeryds mossen- Två våtmarksområden på 292 hektar, varav 274 hektar är på land och 18 hektar är i vatten. Riksvärde som är utpekade för området är myrkomplex, svag välvd mosse och ås. De två våtmarksområdena har en svag välvd mosse som är relativt orörd och med ett utvecklat laggkärr. Runt Lyckebyån, mellan Bodaskogssjön och Yggersrydssjön finns vidsträckta och utvecklade mader. I anslutning till området börjar Lindåsen, vilket är en getryggsås och en av de mest värdefulla grusavlagringarna i länet på grund av sin välutbildade form och storlek. Lindåsen fortsätter sedan söder ut genom kommunen och täkter förekommer i anslutning till rullstensåsen (Forslund, 2001).

Skogslund – Ett relativt välbevarat odlingslandskap med träd- och buskbärande äng och naturbetesmark. Odlingslandskapet är cirka 6,3 hektar och riksvärdet som är utpekat är odlingslandskap, naturbetesmark, äng och flora. Ängen har brukats som slättermark under lång tid och markerna är välläddade med arter som till exempel svinrot, slättergubbe, kattfot och granspira har noterats på platsen (Forslund, 2001).

Figur 10; Riksintresse för naturvård i kommunen. Källa: Naturvårdsverket.se

NATURA 2000

Ett Natura 2000-område är ett utpekat naturområde som finns i hela EU. Exempel på natura 2000 områden är Korkekslundarna i Spanien eller blommande alpängar i Österrike. Natura 2000 utgår från EU:s art- och habitatdirektiv, vars mål är att uppnå målen för Konventionen om biologisk mångfald (CBD). CBD:s arbete är att främja den biologiska mångfalden samt skydda hotade arter och habitat. I Sverige regleras Natura 2000-områden i Miljöbalkens 7 kap, 27-29§.

I direktiven har EU listat 170 naturtyper och cirka 900 växt- och djurarter som är särskilt värdefulla och ska skyddas. Av dessa naturtyper och växt-och djurarter så finns det 90 av naturtyperna och cirka 100 växt- och djurarter i Sverige. Inom fågeldirektivet finns det cirka 60 fågelarter som häckar i Sverige. Från de olika direktiven så härstammar den svenska artskyddsförordningen (Naturvårdsverket, 2009)

Alla EU-länder ska utse särskilt skyddade områden som tillsammans bildar ett nätverk av arter eller livsmiljöer som är särskilt skyddsvärda ur ett europeiskt perspektiv. I Sverige finns det cirka 4000 Natura 2000-områden som tillsammans har en yta på över 7 miljoner hektar. Det är inte ovanligt att området även är ett naturreservat eller nationalpark (Naturvårdsverket, u.d). Samtliga Natura 2000- områden i Sverige klassas som riksintresse sedan 1 juli 2001 av Miljöbalken 4 kap 1 och 8§.

För varje Natura 2000- område ska länsstyrelsen ta fram en beskrivning av område i en bevarandeplan. Ifall det är ett naturreservat ska beskrivningen inkluderas i skötselplanen (Hasselbratt, 2016). I Emmaboda kommun finns det två stycken Natura 2000-områden som beskrivs mer här nedan.

Tomeshultagölen

Området är på totalt 57,9 hektar (figur 11) och naturtyper och arter som ska bevaras i området är:

- Myrsjöar på minst 7,7 hektar
- Öppna mossar och kärr på minst 16 hektar
- Skogbevuxen myr på minst 34 hektar.

Området är ett våtmarksområde som har höga naturvärden och en av de opåverkade gölarna i området. Området är även riksintresse och ingår i den nationella myrskyddsplanen (Hasselbratt, 2016).

Huvudhultakvarn

Området är på 32,3 hektar (figur 12) och naturtyper och arter som ska bevaras i området är:

- Fuktängar
- Högörtsängar
- Trädklädd betesmark
- Svämlövskog

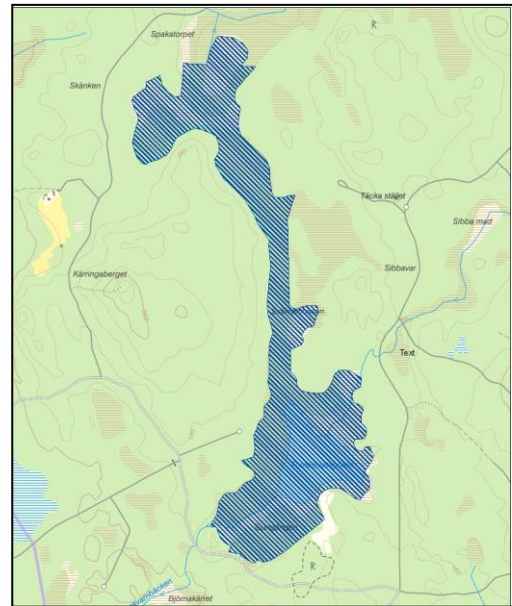
Området innehåller madängar vid Lyckebyån och vissa av ängarna hävdas fortfarande med slätter. Inom området finns det även sumpskogar, vilket har fått den högsta klassen i våtmarksinventeringen. Det finns även gamla ekar och enar i reservatet. Området är också klassat som riksintresse och ett naturreservat (Hasselbratt, 2016).

Lidahult

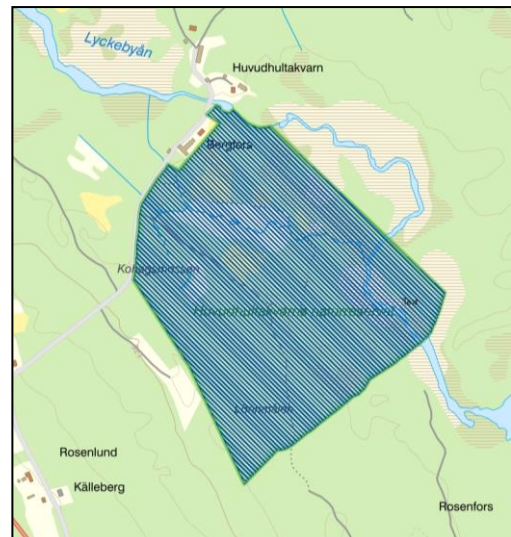
Området är på 1,1 hektar (figur 13) och naturtyper och arter som ska bevaras i området är:

- Lövängar

Området är sedan 1967 ett naturreservat och utgörs av slätterängar. Lövängen har ett stort kulturhistoriskt värde. Ek, lind och ask är de dominerade lövträden, men det finns även partier i ängen som är med ljusa. Hassel, sälg, en och hagtorn förekommer i buskskiktet. Slätterarterna slättergubbe, svinrot, stor blåklocka och tvåblad finns i reservatet (Hasselbratt, 2016).

Figur 11; Natura 2000-området Tomeshultagölen som ligger i de nordvästra delarna av kommunen. Källa Naturvårdsverket.se

Figur 12; Natura 2000-området Huvudhultakvarn som ligger lite norr om Jobansfors. Områden är även klassat som naturreservat. Källa: Naturvårdsverket.se

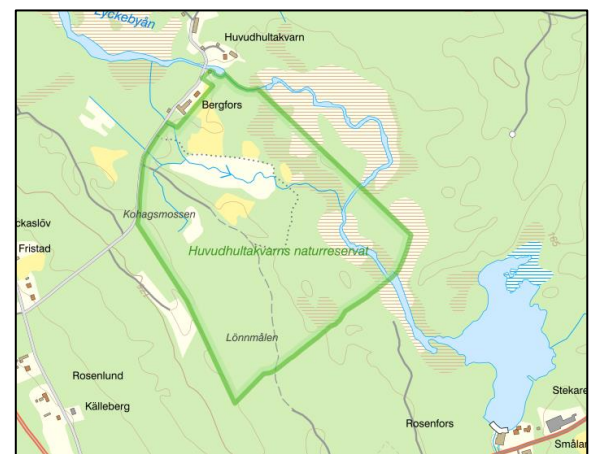
Figur 13; Natura 2000-området Lidahult som ligger nordöst om tätorten Emmaboda. Området är även ett naturreservat. Källa Naturvårdsverket.se

NATURRESERVAT

Ett naturreservat är ett område där man bevarar betydelsefull natur och arter samt gör det tillgängligt för allmänheten. I Sverige finns det över 5000 naturreservat och inom Emmaboda kommun finns tre av dem, vilket är Huvudhultakvarn, Lidahult och Ekensbergs naturreservat. Naturreservat regleras i 7 kap 4-8 § Miljöbalken.

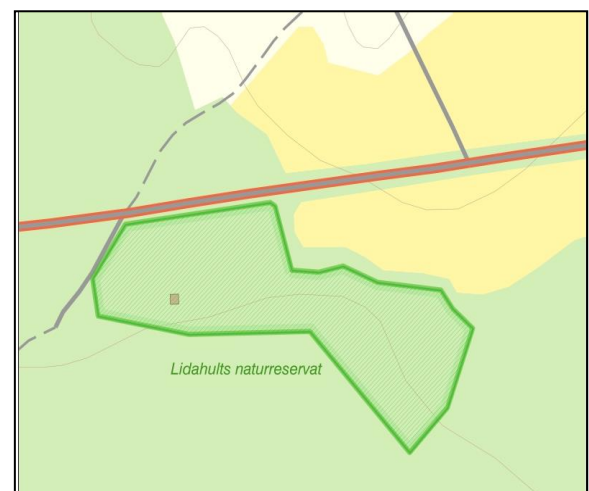
Naturreservat är det vanligaste sättet att skydda natur långsiktigt och kan bildas av både länsstyrelsen och kommuner. Områdena varierar i storlek och består av sammanhängande natur som anses värdefull, vilket kan vara skogar, vatten eller öppna landskap. Totalt utgör naturreservat cirka 85% av all skyddad natur i Sverige. Av alla naturreservat finns största andelen i fjällen, vilket utgör tre fjärdedelar av totala arean av alla naturreservat. Varje reservat har egna föreskrifter som man behöver följa och det reglerar vilka begränsningar som finns för att kunna bevara och skydda naturvärdena i området (Naturvårdsverket, u.d).

Huvudhultakvarn (figur 14) beskrevs innan under Natura 2000-område. Naturreservatet ligger i Lyckebyåns dalgång och har bland annat slåttermader. Vissa områden som översvämmas kan ge förutsättningar för en rik flora, bland annat den sällsynta ormbunken safsa. Reservatet har en varierad natur som gran- och tallskog i södra delarna, lövskog på de mer fuktiga områdena och i norra delen finns det hagmarksrester (Länsstyrelsen Kalmar, u.d)

Figur 14; Naturreservatet Huvudhultakvarn som ligger strax norr om Jobansfors. Naturvårdsverket.se

Det andra reservatet som kommunen har är Lidahult (figur 15), vars äng fortfarande sköts på ett traditionellt sätt och har ett stort kulturhistoriskt värde. Ängen är en så kallad löväng, vilket innebär att det finns ett glest trädskikt som består av ek, lind och ask. Arter som finns i den traditionella skötta ängen är svinrot, slåttergubbe, slåtterfibbla, jungfru Marie nycklar och prästkrage (Länsstyrelsen Kalmar, u.d).

Figur 15; Naturreservatet Lidahult som ligger strax nordöst om Emmaboda tätort. Källa naturvårdsverket.se

Det tredje och sista reservatet i kommunen är Ekensberg (figur 16), vilket består av gammalt odlingslandskap där lövskog växer fram. Det finns ett flertal odlingsrösen, vilket är en stenhög som bönderna rensade bort från åkern. Idag finns inte många åkrar kvar i reservatet, utan har ersatts med lövskog. Den delen av odlingslandskapet som finns kvar sköts med slåtter varje år (Länsstyrelsen Kalmar, u.d).

Figur 16; Naturreservatet Ekensberg som ligger vid törns västra strand. Källa Naturvårdsverket.se

DJUR- OCH VÄXTSKYDDSOMRÅDEN OCH NATURVÅRDSOMRÅDEN

Djur- och växtskyddsområden används för att skydda känsliga djur och växtarter där det finns risk att dessa kan störas eller skadas. Djur- och växtskyddsområden regleras i 7 kap 12§ Miljöbalken.

Inom Sverige finns det cirka 1000 områden som har pekats ut som djur- och växtskyddsområden. Det vanligaste skyddet är fågel- eller sälskyddsområden. Länsstyrelsen eller kommuner kan inrätta skyddsområden med stöd av 7 kap. 12§ miljöbalken.

När ett skyddsområde inrättas tillkommer det en del föreskrifter som allmänheten behöver följa, det vanligaste är att man inte får vistas inom området under en viss tidsperiod eller begränsa jakt och fiske. Vanligaste skälen för att inrätta områdena är att skydda fåglarna under häckningsperioden eller sälarnas uppehållsplatser. Inom Emmaboda kommun finns det inte något utpekade djur- eller växtskyddsområde (Naturvårdsverket, u.d).

En annan typ av skyddsform, som inte finns utpekade i Emmaboda kommun, är **Naturvårdsområden**. Det finns 93 utpekade områden i Sverige och skyddsformen infördes 1975 i naturvårdslagen. Däremot så upphörde skyddsformen när miljöbalken infördes 1999. De områden som finns utpekade ska vid tillämpningen av miljöbalken betraktas som naturreservat. Men föreskrifterna får inte vara på ingripande så ens pågående markanvändning försvåras inom fastigheten som det berörs.

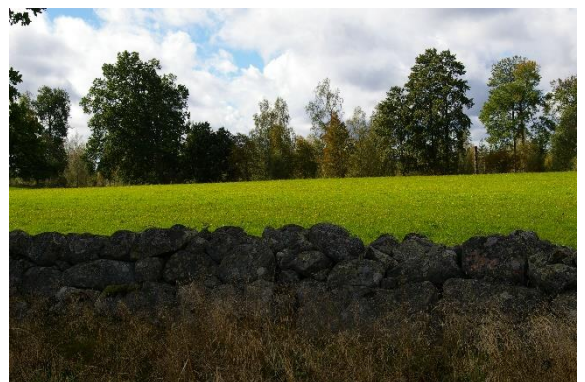
BIOTOPSKYDDSOMRÅDEN

Biotopskyddsområden är ofta mindre områden både i vatten och på land som utgör viktiga livsmiljöer för både hotade och mer vanliga djur- och växtarter. Biotopskyddsområden regleras i 7 kap 11§ miljöbalken. Biotopskyddsområden bidrar även att Sverige ska uppfylla FN:s överenskommelse om biologisk mångfald och de nationella miljökvalitetsmålen för Sverige.

Biotopskyddsområde är inte detsamma som naturreservat, utan ett biotopskyddsområde utgår generellt från specifika biotoper som är namngivna i skyddet. Det finns två olika biotopskyddsområden, det ena är ett mer generellt skydd för vissa biotoper och det andra skyddet är mer för ett särskilt biotop som beslutas i varje enskilt fall. De generella skydden är lätta att identifiera och finns främst i jordbrukslandskapet.

Det finns sju olika biotoper som är skyddade i hela Sverige, vilket är:

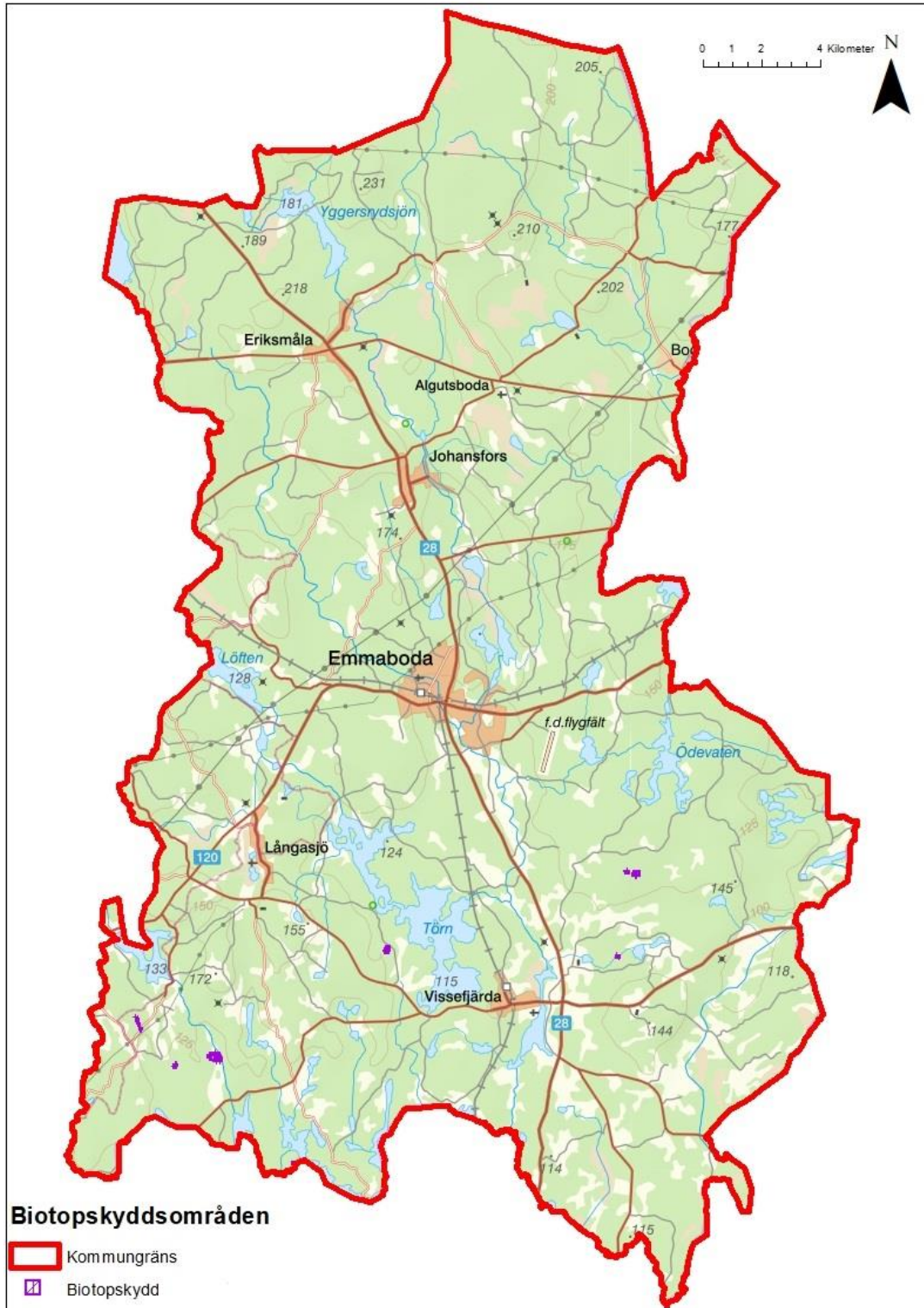
- Allé
- Källa med omgivande våtmark i jordbruksmark
- Odlingsröse i jordbruksmark
- Pilevall, vilket är en allé av pilträd
- Småvatten och våtmark i jordbruksmark
- Stenmurar i jordbruksmark (figur 17)
- Åkerholme

Figur 17; Stenmur med åkermark i bakgrunden. Foto: Emmaboda kommun.

För de enskilda biotoperna kan länsstyrelsen, kommunen eller skogsstyrelsen besluta att ett visst område blir ett biotopskyddsområde. Dessa områden är inte knutna till en viss naturtyp och länsstyrelsen, kommunen eller skogsstyrelsen får bara besluta i dessa områden som de har befogenheter för (Naturvårdsverket, u.d).

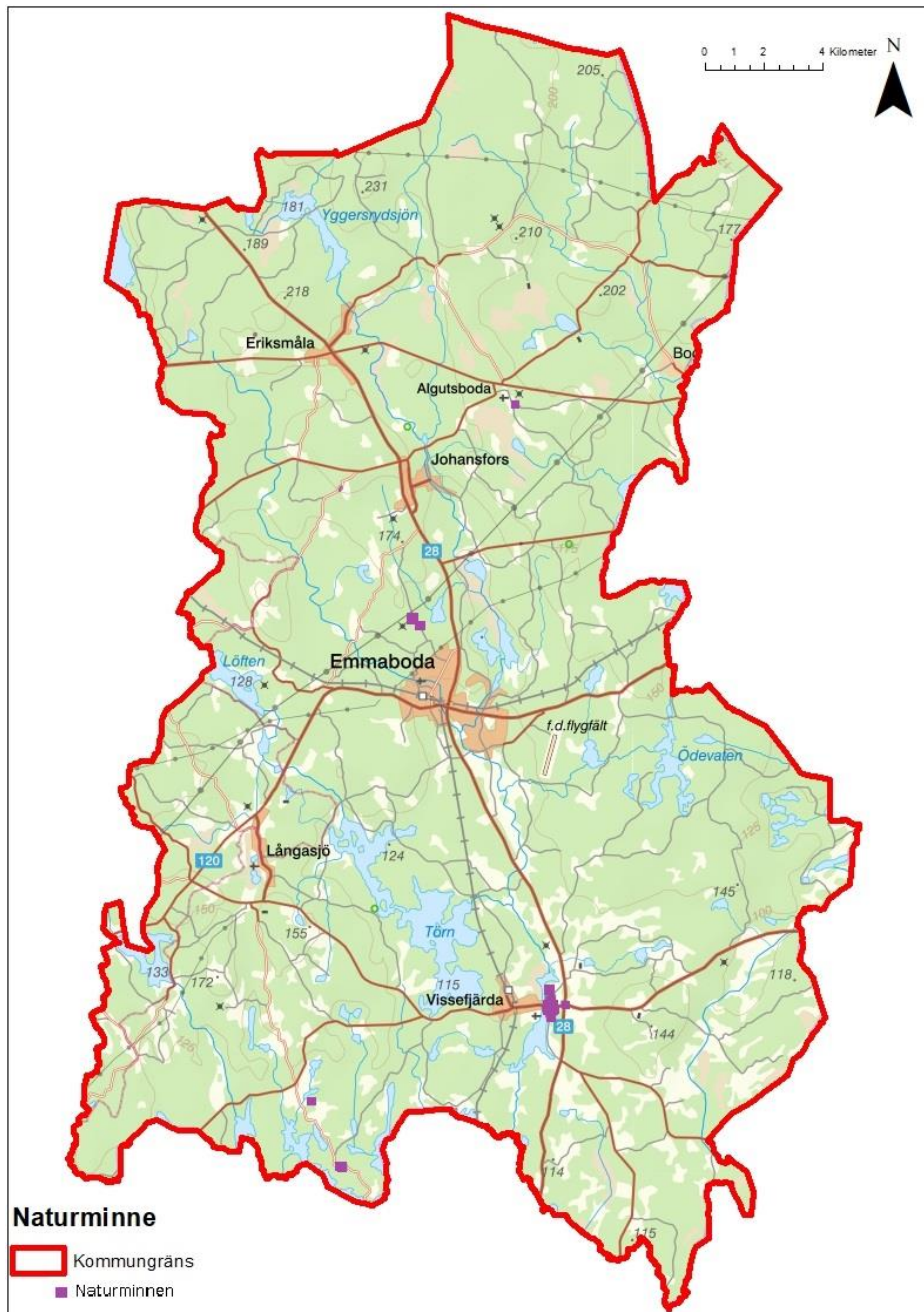
Inom Emmaboda kommun finns det 12 stycken biotopskyddsområden och samtliga beslutade av skogsstyrelsen (figur 18). Områdena varierar mellan att vara äldre skogar, mindre vattendrag eller marker med mycket äldre träd.

Figur 18; Biotopskyddsområden inom Emmaboda kommun. Källa Skogsstyrelsen.se

NATURMINNEN

Naturminne är en av de äldre skyddsformerna som finns för att skydda natur i Sverige. Skyddsformen fanns med i den första naturskyddslagen från 1909. Idag får länsstyrelsen eller kommunen besluta med stöd av 7 kap 10§ miljöbalken ifall man ska upprätta ett naturminne. Syftet är att skydda de naturföremålen som har en stor betydelse för bevarande av den biologiska mångfalden. Skyddsvärda träd är det vanligaste som pekas ut som naturminne. Idag finns det runt 1500 naturminnen i Sverige (Naturvårdsverket, u.d). Inom Emmaboda kommun finns det 11 naturminnen (figur 19), vilket är 4 områden och 7 träd av typen ek eller en.

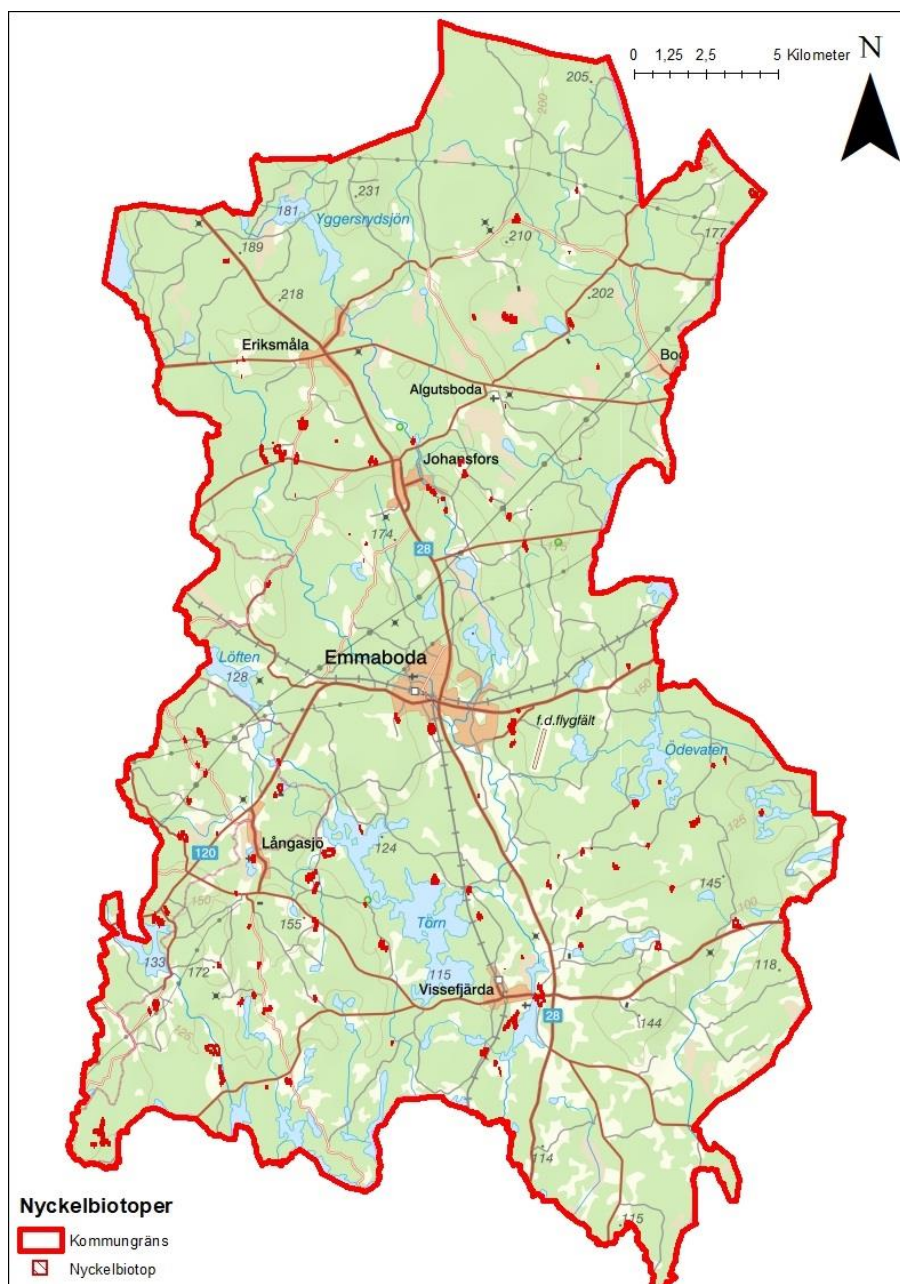
Figur 19; Naturminnen som finns registrerade i kommunen. Det området som har flest naturminnen finns i Vissefjärda, Kyrkby. . Källa Naturvårdsverket.se

NYCKELBIOTOPER

Områden som har höga naturvärden kan bli klassad som nyckelbiotop, vilket har en stor betydelse för att bevara den biologiska mångfalden. Naturtyperna inom nyckelbiotoperna utgör ofta rester av hur landskapet såg ut tidigare och hyser arter som lever i en viss typ av miljö. Det finns över 50 stycken olika typer av nyckelbiotoper och olika kriterier som avgöra om området kan klassas som en nyckelbiotop eller inte (Skogsstyrelsen, 2022). Sedan december 2021 så inventerar skogsstyrelsen inte några möjliga nyckelbiotoper längre (Skogsstyrelsen, 2021). Enligt miljöbalken 12 kap 6§ ska skogsåtgärder som kan ändra naturmiljön samrådas med skogsstyrelsen. Anmälan ska vara skriftlig och beskriva de tänkta åtgärderna.

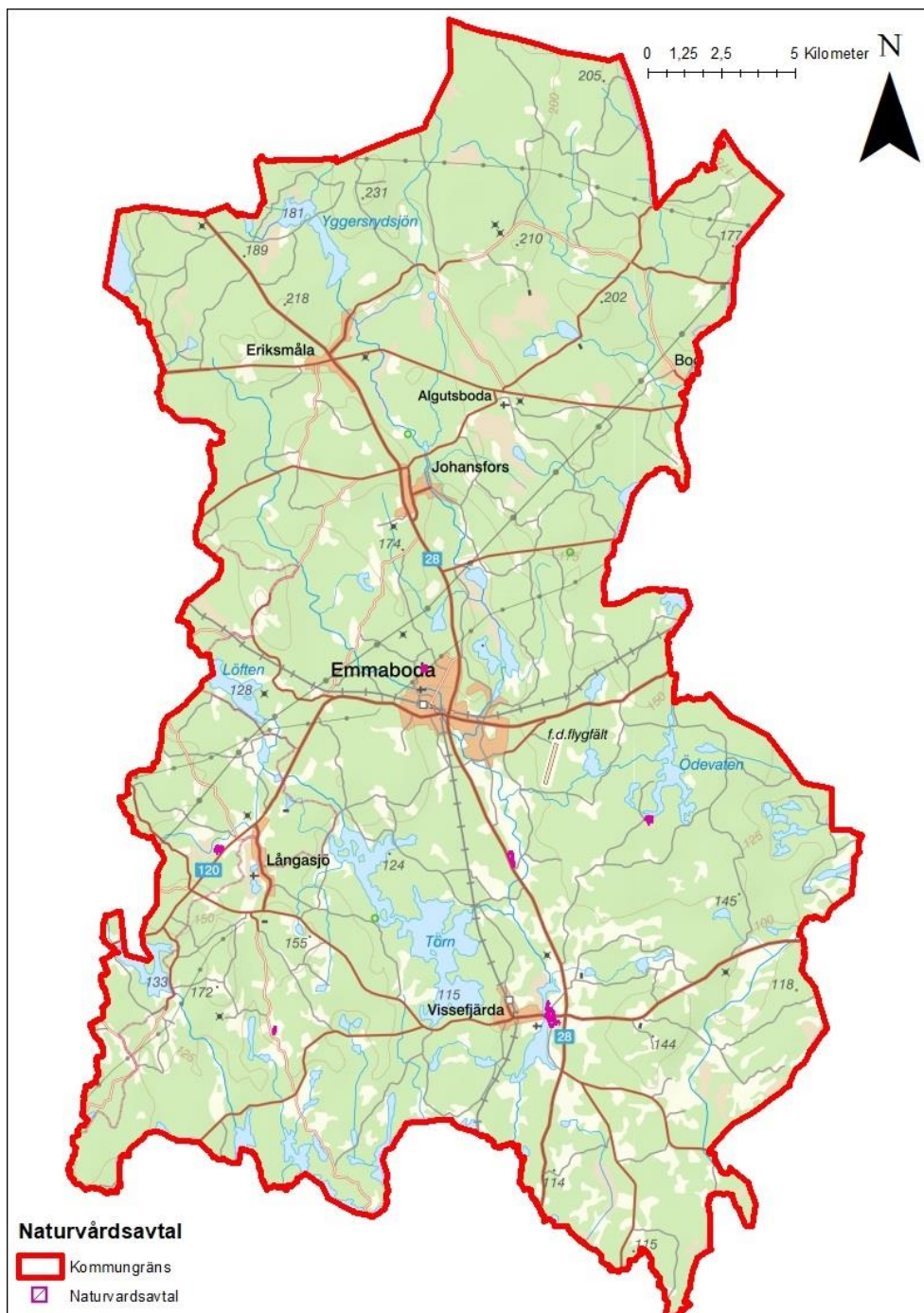
Det finns cirka 123 registrerade nyckelbiotoper i Emmaboda kommun enligt skogsstyrelsen (figur 20), vilket varierar i lövängar, lövsumpskog, ädellövskog, granskog och barrskog.

Figur 20; Registrerade nyckelbiotoper som finns i kommunen. Källa: Skogsstyrelsen.se

NATURVÅRDSAVTAL

Syftet med att teckna naturvårdsavtal är för att utveckla och bevara naturvärden som finns. Detta görs genom att markägaren tecknar ett avtal mellan sig själv och staten, vilket är genom skogsstyrelsen eller länsstyrelsen. Naturvårdsavtalet är en nyttjanderätt enligt jordabalken och avtalen reglerar bland annat hur man ska ta hand om området, vad man inte får göra inom området, eventuell ersättning och avtalstiden (Skogsstyrelsen, 2022). Inom Emmaboda kommun finns det 8 stycken registrerade naturvårdsavtal (figur 21), vilket är ädellövskogar, kultmarker som hage, barrskog och boplats/spelplats för fågel.

Figur 21; Registrerade naturvårdsavtal i kommunen. Källa: Skogsstyrelsen.se

SKYDDSVÄRDA TRÄD.

Skyddsvärda träd är ett samlingsnamn på jätteträd, mycket gamla träd, döda träd, hamlade träd och grova hålträd. Ett flertal rödlistade arter, bland annat skalbaggar, är beroende av denna typ av träd som utgör en boplats eller födoplats. Skyddsvärda träd är, både ur ett kulturellt och biologiskt perspektiv, värdefulla men ett habitat som tyvärr har minskat under ett flertal år.

Definitionen av särskilt skyddsvärt träd, både levande och döda, är följande:

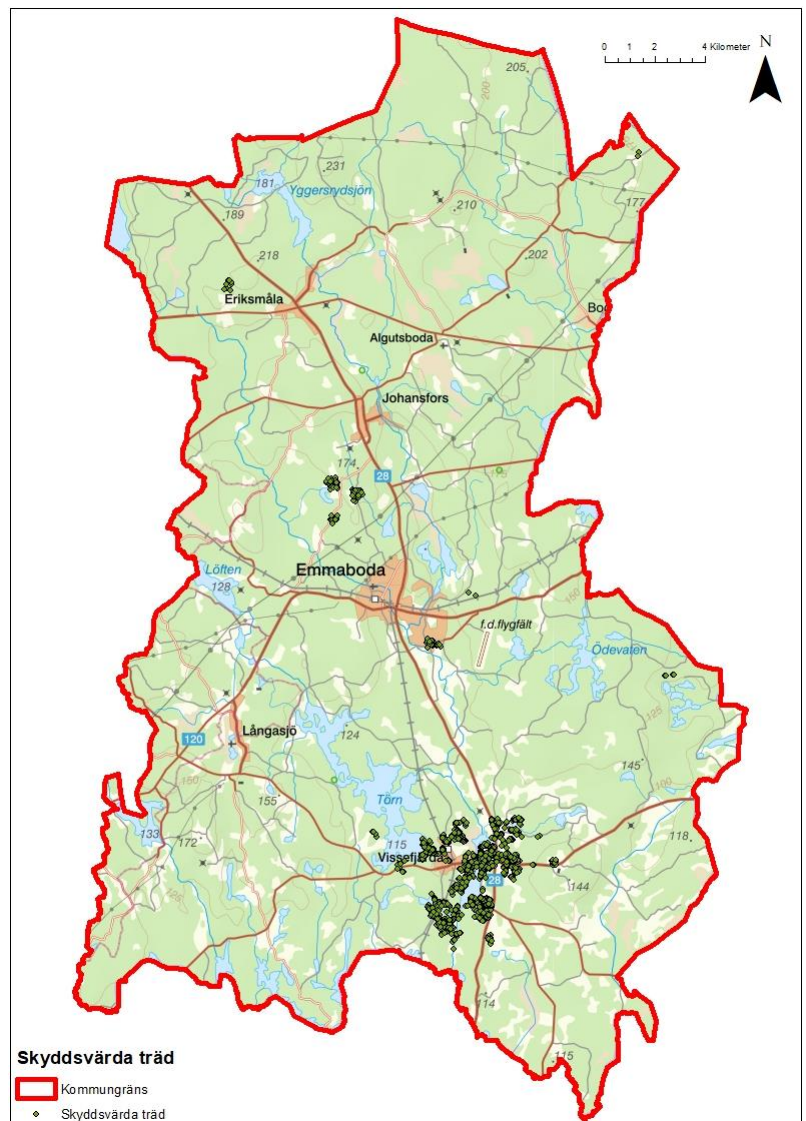
- Jätteträd: levande eller döda träd som är över 1 meter i diameter på det smalaste stället under brösthöjd.
- Mycket gamla träd: Gran, tall, ek och bok äldre än 200år. Övriga trädslag äldre än 140år.
- Grova hålträd: Träd grövre än 40 cm i diameter i brösthöjd med utvecklad hålighet i huvudstam.

Åtgärdsprogrammet som naturvårdsverket tog fram 2012 har även fem olika trädmiljöer som är prioriterade

- Grova och gamla ekar (även kallat jätteträd)
- Gårdsmiljöer
- Parker och kyrkogårdar
- Alléer och andra vägnära träd
- Hamlade träd

Ifall man planerar att göra en typ av åtgärd i närheten av ett skyddsvärt träd, vilket kan vara avverka, toppkapa, beskära eller väsentlig ändra naturmiljön runt om trädet kan en anmälan om samråd enligt 12 kap, 6§ miljöbalken krävas (Länsstyrelsen Kalmar, u.d). Ifall det finns arter som är fridlysta och som det aktuella trädet hyser, behövs åtgärden prövas enligt artskyddsförordningen (2007:845).

I Emmaboda kommun finns ett flertal skyddsvärda träd rapporterade enligt artportalen och detta är främst koncentrerat vid Vissefjärda tätort samt några enstaka i norra delen av kommunen (figur 22). Totalt finns det över 300 stycken rapporterade skyddsvärda träd inom kommunen, dock finns det fler inom Emmaboda som inte är rapporterade och ytterligare inventeringar är därmed önskvärd för att få reda på antalet skyddsvärda träd i kommunen.

Figur 22; Antalet rapporterade skyddsvärda träd enligt utdrag från Artportalen september 2022. Källa: Artportalen.se

ÄNGS OCH BETESINVENTERING

Andelen ängs- och betesmarker har minskat i Sverige i takt med att jordbruket gick från traditionellt slätter till ett mer industriellt jordbruk med effektiva maskiner och förädlade växter. Detta har gjort att många arter som enbart lever i de traditionella slättermarkerna har minskat. Idag finns bara ett fåtal ängs- och betesmarker kvar som fortfarande minskar i antal (Jordbruksverket, 2022).

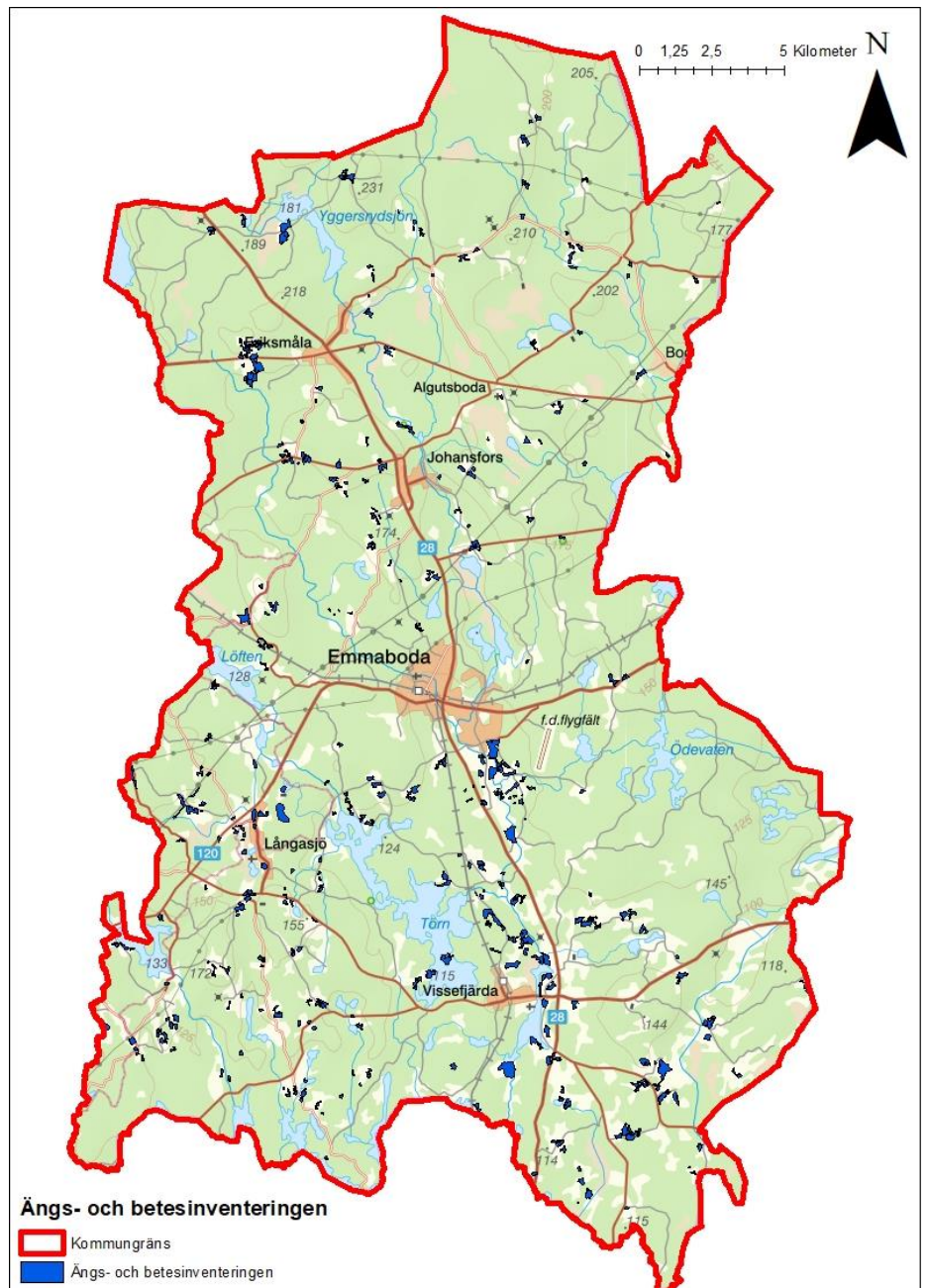
Under 2002 till 2004 gjordes en större inventering av ängs- och betesmarker i Sverige och finns registrerat i jordbruksverkets databas TUVÅ. Den utgör en grundläggande kartläggning av alla ängsmarkerna och cirka 300 000 ha mark har inventerades i hela Sverige i den första inventeringen. Inventering har

även gjorts under 2013 och 2019 för att se om det har skett en förändring i andelen ängsmarker i Sverige och resultatet har lagts in i databasen TUVÅ.

Inventeringen har användes bland annat i arbetet med miljö kvalitetsmålet ”Ett rikt odlingslandskap” och vid rapportering enligt EU:s art- och habitatdirektiv, men även i forskningsarbete (Jordbruksverket, 2022).

Under mars 2022 fanns det i Emmaboda 884 hektar ängs- och betesmark, fördelat på 409 objekt (figur 23). Av dessa objekt hade 37 stycken, cirka 9%, statusen Ej aktuell, vilket innebär att objekten har försvunnit i jämförelse med tidigare inventeringar. Faktorer som kan ha gjort att ängsmarker har försvunnit är igenväxning, ändrat produktion från äng till skog eller att hävden har upphört.

Kommunen har under 2022 arbetat med pollineringsprojekt, också genom statliga medel, för att öka mängden ängsmarker i kommunen och i tätortsnära miljöer. En ytterligare åtgärd är att hålla landskapet öppet och även informera markägare betydelsen av öppna marker för den biologiska mångfalden.

Figur 23; Registerade områden i ängs- och betesinventeringen. Datat innehåller inventeringar fram till 2020. Källa: Jordbruksverket.se

NATURVÅRDSARTER

RÖDLISTADE ARTER

Var femte år ger Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) ut "Rödlistan", vilket är en bedömning av arters risk att dö ut. Arter som minskar väldigt kraftigt under en kort tid, har relativt små populationsstorlekar eller inte ökar i antal, kan bedömas som hotade. Inom rödlistningen så finns det ett antal bedömningssteg för att visa hur stor risken är att arter dör ut. Dokumentet är inte juridiskt, men det ska fungera vägledande och vara prioriterande inom naturvårdsarbetet. Inom Emmaboda kommun finns det 221 inrapporterade arter som finns med på rödlistan, enligt utdrag 2022-07-29 från Artportalen.se. 52 av arterna är inom kategorin akut hotad och starkt hotad. Samtliga av de inrapporterade arterna som var inom dessa två kategorierna var växtarter. Ytterligare inventeringar behövs i till exempel odlingslandskapet för att kunna säkerhetsställa att arterna kan fortleva. I samband med utbyggnad eller åtgärder som kan påverka rödlistade arter negativt, är det viktigt att undersöka och bevara de miljöerna som arterna kräver. Detta kan vara till exempel genom att sätta upp mulmholk för att efterlikna gammal ek eller anlägga sanddynor för arter som trivs i det habitatet.

FRIDLYSTA ARTER

Inom Artskyddsförordningen (2007:845) anges det vilka arter som är fridlysta, vilket är både djur- och växtarter som riskerar att försvinna. Det finns cirka 585 arter som är fridlysta i hela landet, vilket gäller samtliga orkidéer, groddjur, fladdermöss, kräldjur och vilda fåglar. Utöver de 585 arterna så finns det ytterligare 43 arter som är fridlysta i enbart vissa län. Fridlysta innebär att man inte får plocka, gräva, ta bort eller skada växtarter som är klassade som fridlysta. För djurarter får man inte döda, skada eller fånga in. För fåglar gäller det även deras bon och ägg. Vissa arter har ännu starkare skydd att man inte får störa djuren, eller skada deras viloplats och fortplantningsområden. För att göra en åtgärd som kan påverka fridlysta arter eller deras livsmiljöer behövs en dispens sökas hos Länsstyrelsen (Naturvårdsverket, u.d). Enligt artportalen.se (utdrag från 2022-10-19) fanns 56 fridlysta arter rapporterade, dock ej fåglar inräknade. Bland annat fanns lummer, utter och knärot inrapporterade.

SIGNALARTER

Signalarter används för att kunna bedöma eller ge ytterligare information om ett område hyser högre naturvärden. Beroende på vart i landet så finns det en variation på vilka arter som klassas som signalarter. I barrskogar är det ofta vedlevande arter eller epifyter som används som signalarter. Exempel på epifyter är lavar och svampar. Men ibland kan det vara kärlväxter eller mykorrhizasvampar som utgörs som signalarter (Skogsstyrelsen, 2022).

INVASIVA ARTER

Arter som inte tillhör vårt ekosystem och ställer till med problem kallas för invasiva arter. Invasiva arter kan orsaka stor skada på infrastruktur, ekosystemet och människors hälsa. Arterna kommer till nya miljöer där de saknar naturliga fiender, vilket gör att de sprider sig okontrollerat. De invasiva arterna tränger undan inhemsk flora/fauna, kan vara giftiga eller djur som sprider sjukdomar. Det kan även vara stora kostnader för samhället för att bekämpa när en art har etablerat sig på en ny plats (Naturvårdsverket, u.d) Man har nog hört talas om jätteloka (figur 26) och jättebalsamin (figur 25), vilket är två arter som enligt Eu-förordningen (1143/2014) måste bekämpas.

Det finns även andra arter som inte finns med på EU-listan, men som Naturvårdsverket uppmärksammar och som man ska ha åtanke att inte plantera ut. Bland dessa finns arten Parkslide (figur 24), vilket har blivit mer uppmärksammat i media. Även Vresros har blivit en växt som mer och mer har tagit över sanddynor och längs med stränderna vid kusterna.

Kommunen behöver fortsätta med att kartlägga de invasiva arterna som finns i kommunen och även genomföra åtgärder för att minska på spridningen. Information till allmänheten är också av vikt för att minska risken att arterna sprids ännu mer och som kan leda till större skada för den biologiska mångfalden.

Inom Emmaboda kommun finns det 23 rapporterade förekomster av arter som finns på EU-listan, enligt utdrag från artfakta.se, Arterna som är inrapporterade är bland annat jätteloka, jättebalsamin och gul skunkkalla. Detta är fördelat på rapporteringar från 1997-2021 (Artdatabanken, 2022).

EU-LISTAN

Sedan 1 januari 2015 finns EU-förordningen 1143/2014, om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter. Syftet är att bekämpa arterna som redan har kommit in i EU och även hindra att de ytterligare ska etablera sig i EU. När en art har tagits med på EU-listan är det förbjudet att bland annat att sälja, importera, odla eller släppa ut i naturen. Det finns undantag för privatpersoner som äger sällskapsdjur och mer information finns på naturvårdsverkets hemsida. Totalt finns 88 arter på EU-listan, 47 av dem är djurarter och resterande 41 är växtarter. Uppdateringen av listan skedde augusti 2022 (Naturvårdsverket, u.d). Av dessa 88 arter så finns 23 stycken rapporterade i Sverige (Naturvårdsverket, u.d)

Vad kan man göra själv?

Det man själv kan göra är att skaffa kunskapen om vilka arter som klassas som invasiva, både de som finns på EU-listan och de som Naturvårdsverket uppmärksammar som kan bli invasiva. Undvika att köpa och plantera okända växter från utlandet. Ta bort en invasiv art som finns i ens trädgård innan växten hinner sprida sig, detta gäller de arterna som naturvårdsverket uppmärksammar som kan bli invasiva. Även att förebygga så gott man kan för att minska risken att sprida vidare invasiva arter. Man kan även rapportera på artfakta.se eller invasivaarter.nu ifall man hittar förekomster av invasiva arter när man är ute.

Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten har samlat information på deras hemsida om invasiva arter. Även länsstyrelserna har information om invasiva arter som man kan läsa mer om.

Foton över tre olika invasiva arter, jättebalsaminen och jätteloka finns med på EU-listan medan parksilde inte finns med, däremot rekommenderar naturvårdsverket att man inte ska planera växten.

Figur 25; Jättebalsamin i blomning, Foto Hanna Tapper, 2020

Figur 24; Mittens, Parksilde i blomning. Foto Hanna Tapper, 2020

Figur 26; Jätteloka med blomställningar. Blomställningarna kan nå en höjd på fem meter. Hanna Tapper, 2021

SJÖAR OCH VATTENDRAG

Från kommunens nordligaste delar till de södra delarna rinner Lyckebyån genom kommunen (figur 27), vilket har sitt slut i Lyckeby i Karlskrona kommun. Tillflödet till Lyckebyån börjar uppe i skogslandskapet vid Visjön i Uppvidinge kommun och har ett fall på 234 meter innan det mynnar ut i Östersjön. Avrinningsområdet är det största i kommunen och är på cirka 811 km² stort, vilket inkluderar kommunerna Uppvidinge, Lessebo, Emmaboda, Tingsryd, Torsås, Nybro och Karlskrona. Inom kommunen finns det tre större biflöden till Lyckebyån, vilket är Linneforsån, Gusemålabäcken och Bjurbäcken (Olofsson Madestam, 2022). Andra avrinningsområden som finns inom Emmaboda kommun är Nättrabyån, Hagbyån och Halltorpsån. Inom kommunen så utvinns vattenkraft i Stekaremåla och Getasjö, Sjösenkningar och utdikningar som utfördes första halvan av 1900-talet har lett till att stora arealer av sjöar och våtmarker har minskat i Lyckebyåns avrinningsområde (Saarinen m.fl, 2019)

Emmaboda har ett antal sjöar i varierande storlek och den största av dessa är sjön Törn som ligger i de södra delarna av kommunen. Törn har en area på cirka 8 km² och är den största sjön som finns inom Emmaboda kommun. Törn har tidigare nämnts i naturvårdsprogrammet, det finns ett utökad strandskydd på vissa sträckor och att det är utpekade naturområde med högra naturvärden enligt Inventeringen av östra Småland 1997 (Saarinen m.fl, 2019).

Vatteninformationssystem Sverige (förkortat VISS) är en databas som har tagits fram av vattenmyndigheterna, länsstyrelserna och Havs- och vattenmyndigheten. Databasen samlar information om hur statusen är för vattenförekomster i Sverige. Emmaboda kommun har 42 registrerade vattenförekomster 2022 och enligt VISS visar det att 12 av 42 vattenförekomster i Emmaboda kommun har god ekologisk status, 14 hade måttlig status, 4 otillfredsställande status, 2 vattendrag har dålig ekologisk status och 10 vattenförekomster fanns det ingen information om. Den kemiska statusen visar att 10 har god status och 31 stycken visar på uppnår ej god kemisk status. Av vattendragen visade 31 att det finns en påverkan av miljögifter och 11 stycken saknade data (VISS, 2022).

Kommunen behöver fortsätta med sitt arbete med sjöar och vattendrag för att förbättra den kemiska och ekologiska statusen. Kommunen behöver även fortsätta med sitt arbete med kalkning av sjöar, inventering av enskilda avlopp vid sjöar och vattendrag samt utföra skötsel för att gynna den biologiska mångfalden. Ett uppströmsarbete genomförs redan i kommunen för att hitta vart föroreningar härleds ifrån. Vatten är vårt viktigaste livsmedel och alla i samhället behöver hjälpa till för att jobba mer vattenhushållande.

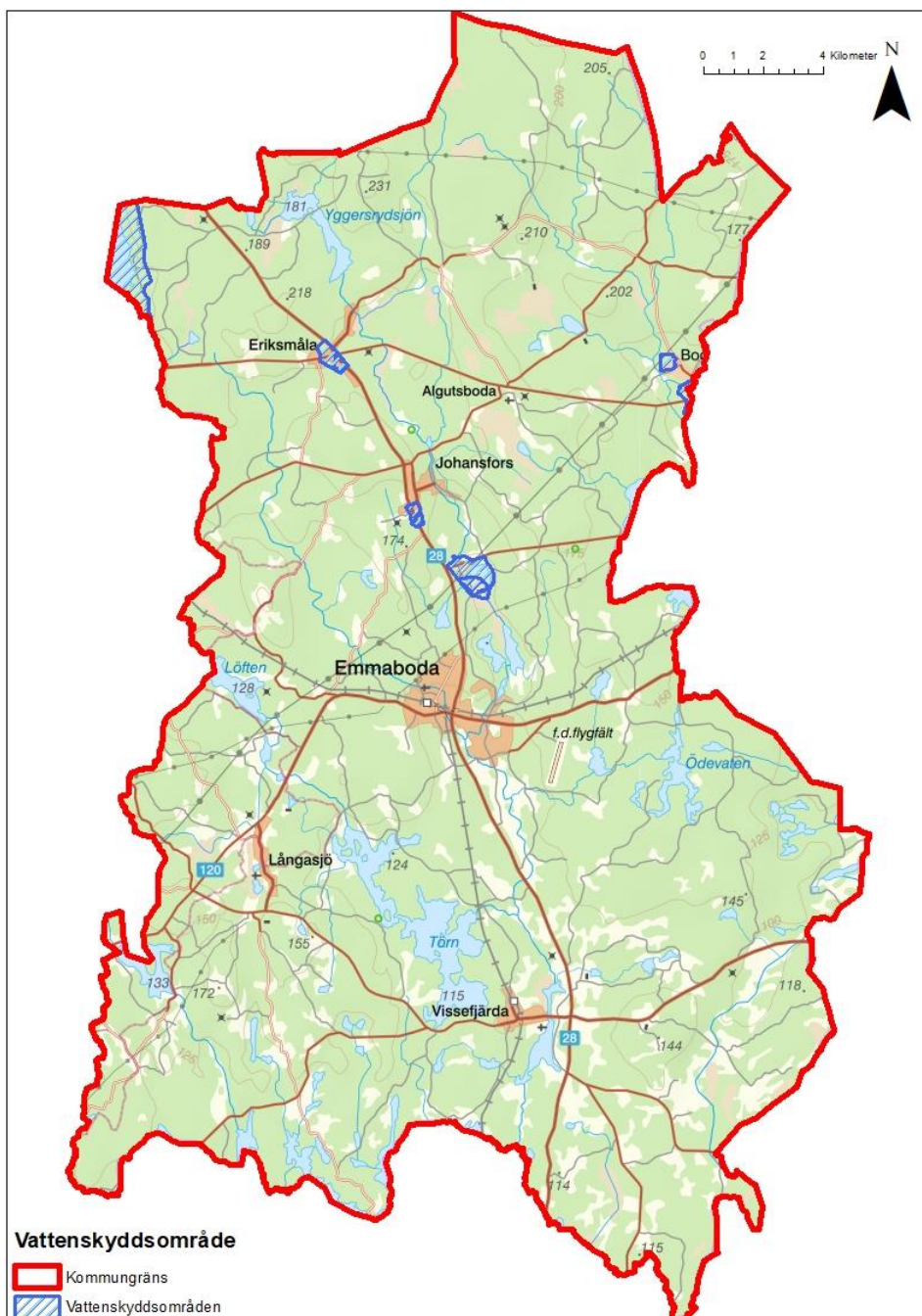

Figur 27; Rostockabome, Foto Mia Blomberg 2021.

VATTENSKYDDSOMRÅDEN

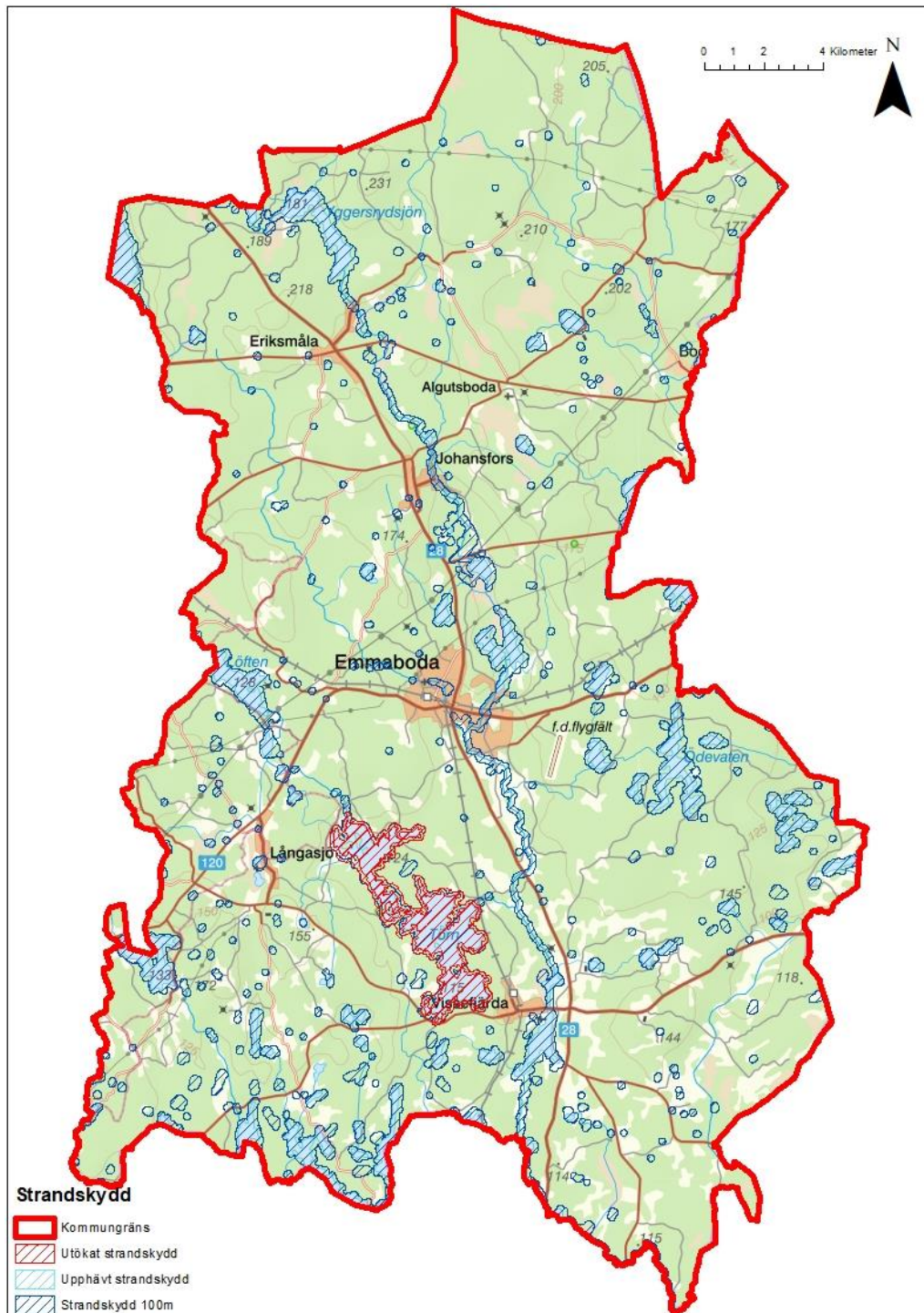
För att skydda värdefullt och viktigt vatten finns det ett antal fastställda vattenskyddsområden inom kommunen, vilka är i Broakulla, Getasjö, Eriksmåla och norra Boda glasbruk. Det finns ytterligare några kommunala vattentäkter som ej är fastställda men hanteras som vattenskyddsområden, dessa är söder om Boda glasbruk, Lindås, Långasjö och Vissefjärda. Sjön Läen, som ligger i och regleras av Lessebo kommun, är också ett vattenskyddsområde som ligger delvis inom Emmaboda kommun (figur 28).

Figur 28; Vattenskyddsområden som finns i kommunen. Källa: Länsstyrelsen.se

STRANDSKYDD

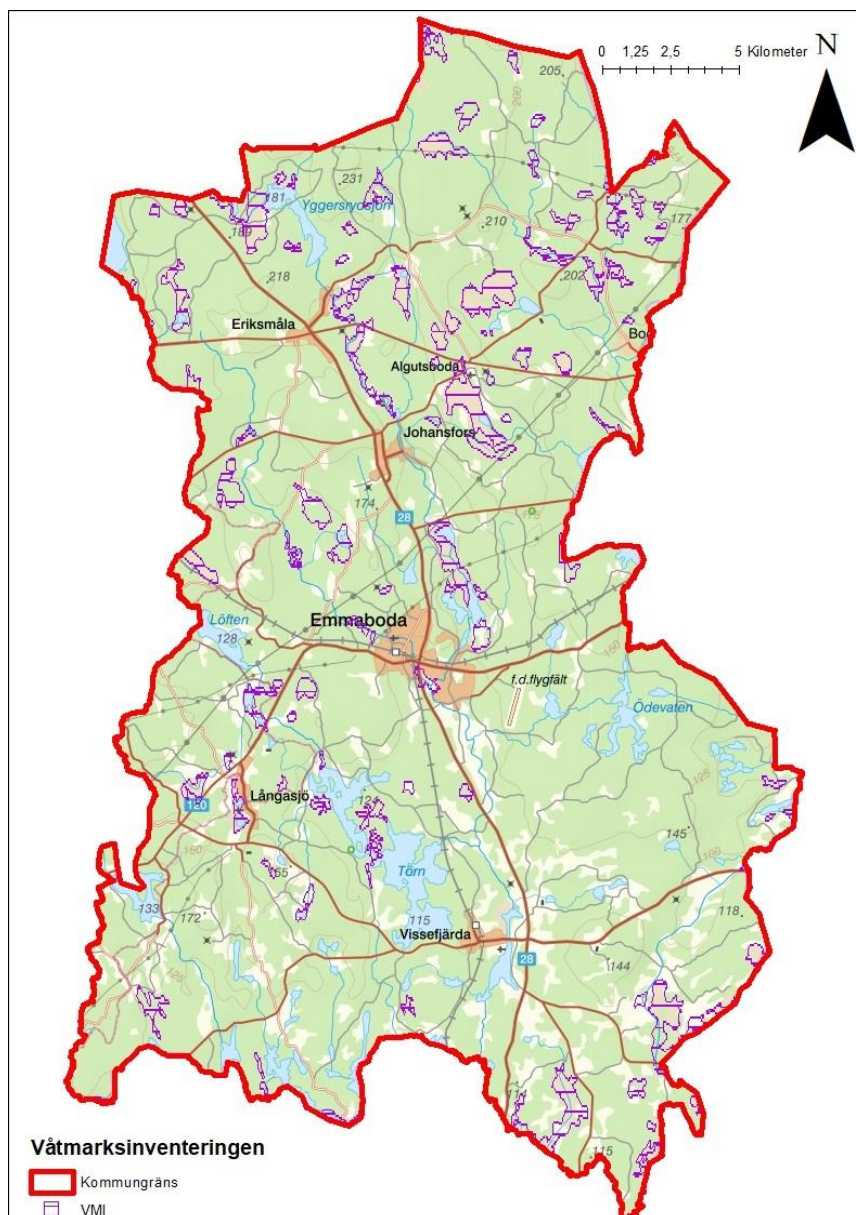
Strandskyddslagstiftningen finns reglerat i Miljöbalken, 7 kap 13-18§ och gäller 100 meter från strandkanten, både inåt land och ut i vattnet. Strandskyddet finns för att 1) trygga förutsättningarna för att allmänheten har tillgång till strandområden och 2) för att bevara naturen för djur- och växtlivet på land och i vatten. Länsstyrelsen kan utöka strandskyddet upp till 300 meter från strandlinjen. För att göra viss åtgärder inom strandskyddet kan det krävas dispens från kommunen eller länsstyrelsen, förutsatt att särskilda kriterier uppfylls (Naturvårdsverket, u.d). Sjön Törn har på vissa ställen ett utökat strandskydd på 200m (figur 29).

Figur 29; Strandskyddade områden inom kommunen. Törn har på vissa platser utökat strandskydd till 200 meter.

VÅTMARKSINVENTERINGEN (VMI)

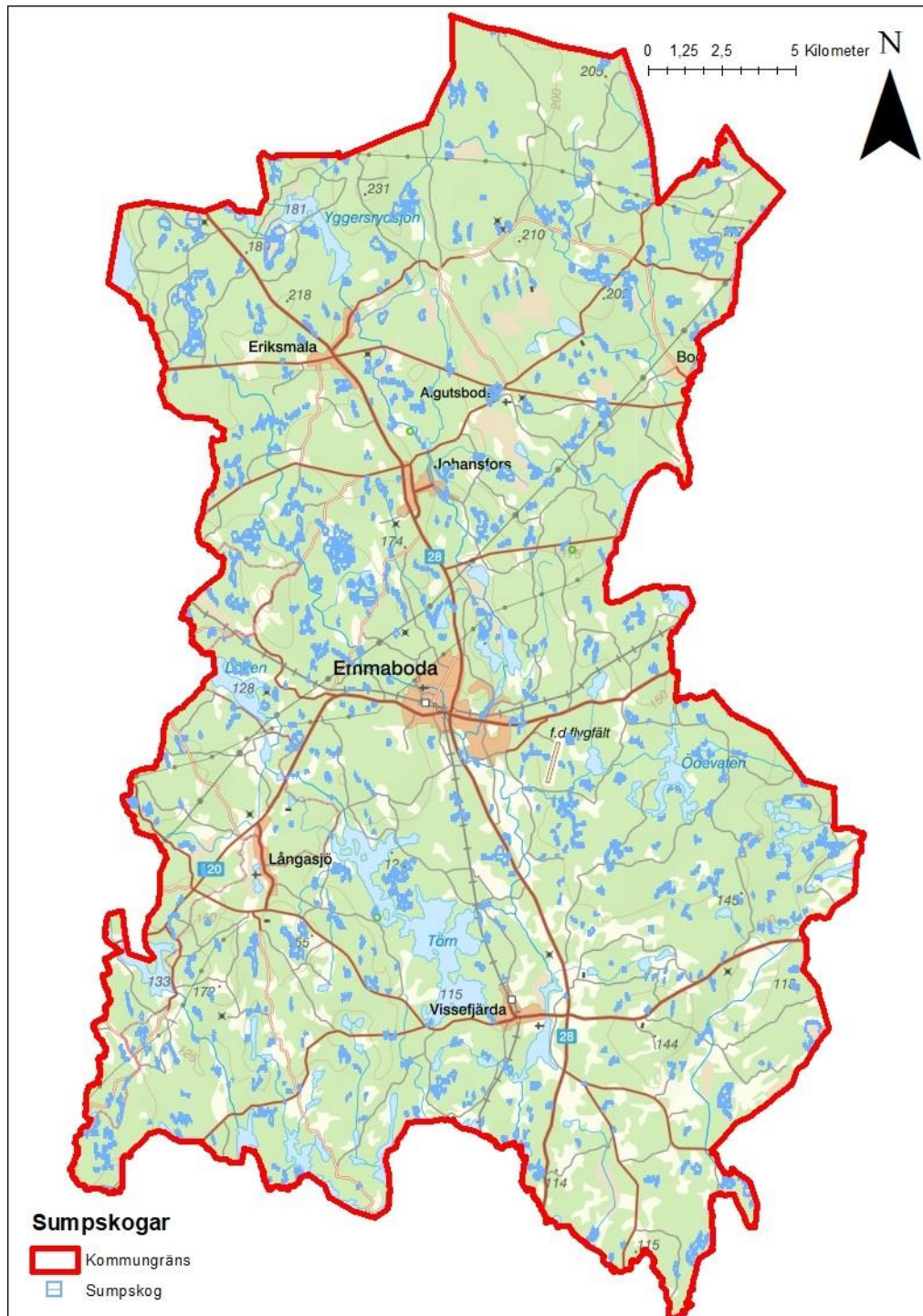
En våtmark innebär att marken ligger under vatten under större delen av året eller att vattenytan ligger precis under/över markytan. Det finns olika typer av våtmarker beroende på vart våtmarken får sitt vatten ifrån. De olika typer av våtmarker som finns är mossar, kärr, limnogene eller marina våtmarker (artdatabanken, u.d). Den nationella våtmarksinventeringen är ett större inventeringsprojekt som har pågått i 25 år och omfattar drygt en tiondel av Sveriges landareal. Våtmarksinventeringen förkortas till VMI och är utförd av Länsstyrelsen, med stöd från naturvårdsverket. Tillvägagångssättet i inventeringen var först en fjärranalys och sedan besöktes drygt 10% av alla identifierande våtmarkerna i fält. Majoriteten av alla våtmarkerna som besöktes var påverkade av mänskliga aktiviteter och dikning var det vanligaste (Gunnarsson, U & Löfroth, M, 2009). Inom Emmaboda kommun finns det cirka 86 våtmarksområden registrerade från våtmarksinventeringen (figur 30). Av 86 våtmarksområdena hade 7 stycken statusen mycket höga naturvärden, 15 stycken hade höga naturvärden, 40 stycken med låga naturvärden och 27 stycken med vissa naturvärden.

Figur 30; Registrerade våtmarker från våtmarksinventeringen. Källa: Naturvårdsverket.se

SUMPSKOGAR

Sumpskogar utmärker sig genom att växa på en fuktig mark och är ofta en mindre produktiv skog. Det finns i både barr-, löv- och blandskog och utgör en viktig biotop då de ofta är mycket artrika. Inom sumpskogar finns det ofta nedfallna träd som har självdött i brist på ljus och utrymme. Många insekter, fåglar och växtarter är beroende av död ved och även groddjur, ormar och salamandrar trivs inne i sumpskogar (Skogssällskapet, 2019). Över 880 sumpskogar har noterats i kommunen och i olika habitat som lövskogar och barrskogar (figur 31).

Figur 31; Registrerade sumpskogar i kommunen. Källa Skogsstyrelsen.se

Referenser

Artdatabanken, (2022), Fyndkartor Artfakta, [https://fyndkartor.artfakta.se/searchresults/map?searchParameters=eyJpZCI6MTY2Njc3NzEwODA3OCwic3RhcjREYXRlIjoiaMTQ0OS0xMi0zMVQyMzowNjozMi4wMDBaIiwiaW5kRGF0ZSI6IjIwMjItMTA0MjNUMjI6MDA6MDAuMDAwWiIsIm5vdGVkIjpmYWxzZSwibm90UmVjb3ZlcmVkJjpmYWxzZSwib25seVZlcmlmaWVkdjIjZlZl2YXRpb25zIjpmYWxzZSwicmlza0xpc3RzIjpbMzddLCJzZWZyY2hBcmVhIjpw7ImFyZWZzIjpbeyJhcmVhVHlwZSI6Ik11bmljaXBhbGl0eSI6ImZlYXR1cmVJZCI6Ijg2Mij9XX19](#), hämtad 2022-10-26

Artdatabanken.se, (u.d), Våtmarker, <https://www.artdatabanken.se/arter-och-natur/naturtyper/vatmarker/>, hämtad 2022-10-06

Backman, S., (2021), Regional årlig uppföljning av miljömålen 2021 Kalmar län. Länsstyrelsen Kalmar län i samarbete med skogsstyrelsen. Meddelande 2021:14, ISSN 0348-8748

Emmaboda kommun, (2020), Vision och mål, [https://www.emmaboda.se/kommun--politik/politik-och-demokrati/vision-och-mal.html](#), hämtad 2022-08-02

Emmaboda kommun, (2021), Samhällsnära skog, [https://www.emmaboda.se/bygga-bo--miljo/naturvard-gronytor/samhallsnara-skog.html](#), hämtad 2022-10-07

Emmaboda kommun, (2022), Kulturarv, [https://www.emmaboda.se/uppleva--gora/gora/kultur/kulturarv.html](#), hämtad 2022-10-06

Forslund, M och Löfroth, M. (2001), Registerblad Getaflyet och Yggerydsmossen NRO08113. Länsstyrelsen i Kalmar län, Kalmar

Forslund, M. (red). (1997), Natur i Östra Småland, Länsstyrelsen i Kalmar län, Kalmar

Forslund, M. (2001), Registerblad Antamåla rör NRO08051. Länsstyrelsen i Kalmar län, Kalmar

Forslund, M. (2001), Registerblad Hamburg NRO08118. Länsstyrelsen i Kalmar län, Kalmar

Forslund, M. (2001), Registerblad Huvudhultakvarn och del av Lyckebyån NRO08041. Länsstyrelsen i Kalmar län, Kalmar

Forslund, M. (2001), Registerblad Kyrkeby NRO08120. Länsstyrelsen i Kalmar län, Kalmar

Forslund, M. (2001), Registerblad Lidahult NRO08117. Länsstyrelsen i Kalmar län, Kalmar

Forslund, M. (2001), Registerblad Skogslund NRO08114. Länsstyrelsen i Kalmar län, Kalmar

Forslund, M. (2001), Registerblad Strängsmåla NRO08119. Länsstyrelsen i Kalmar län, Kalmar

Forslund, M. (2001), Registerblad Tomeshult NRO08115. Länsstyrelsen i Kalmar län, Kalmar

Forslund, M. (2001), Registerblad Tomeshultagölen med myrkomplex NRO08040. Länsstyrelsen i Kalmar län, Kalmar

Forslund, M. (2001), Registerblad Torsjöområdet NRO08047. Länsstyrelsen i Kalmar län, Kalmar

Glasriket (u.d), Duvemåla Rundqvistagården, [https://glasriket.se/resa/duvemala-rundqvistagarden/](#), hämtad 2022-10-06

Glasriket (u.d), Om oss, [https://glasriket.se/om-oss/](#), hämtad 2022-10-06

Gunnarsson, U & Löfroth, M., (2009). Våtmarksinventeringen – resultat från 25 års inventeringar. ISBN 978-91-620-5925-5. Naturvårdsverket.

Hasselbratt, D., (2016), Bevarandeplan för Natura 2000-område SE0330124 Huvudhultakvarn. Dnr 511-4884-16. Länsstyrelsen Kalmar län.

Hasselbratt, D., (2016), Bevarandeplan för Natura 2000-område SE0330168 Lidahult. Dnr 511-4919-16. Länsstyrelsen Kalmar län

Hasselbratt, D., (2016), Bevarandeplan för Natura 2000-område SE0330208 Tomeshultagölen. Dnr 511-4991-16. Länsstyrelsen Kalmar län.

Jordbruksverket, (2022), Ängs- och betesmarker
<https://jordbruksverket.se/vaxter/odling/biologisk-mangfald/angs--och-betesmarker>, hämtad 2022-05-18

Länsstyrelsen i Kalmar (u.d), Lidahult,
<https://www.lansstyrelsen.se/kalmar/besoksmal/naturreservat/lidahult.html?sv.target=12.382c024b1800285d5863a891&sv.12.382c024b1800285d5863a891.route=/&searchString=&counties=&municipalities=&reserveTypes=&natureTypes=&facilities=&sort=none>, hämtad 2022-10-07

Länsstyrelsen i Kalmar län, (u.d), Huvudhultakvarn,
<https://www.lansstyrelsen.se/kalmar/besoksmal/naturreservat/huvudhultakvarn.html?sv.target=12.382c024b1800285d5863a891&sv.12.382c024b1800285d5863a891.route=/&searchString=&counties=&municipalities=&reserveTypes=&natureTypes=&facilities=&sort=none>, hämtad 2022-10-07

Länsstyrelsen i Kalmar län, (u.d), Ekensberg,
<https://www.lansstyrelsen.se/kalmar/besoksmal/naturreservat/ekensberg.html?sv.target=12.382c024b1800285d5863a891&sv.12.382c024b1800285d5863a891.route=/&searchString=&counties=&municipalities=&reserveTypes=&natureTypes=&facilities=&sort=none>, hämtad 2022-10-07

Länsstyrelsen i Kalmar län, (u.d), Åtgärdsprogram inom miljömål,
<https://www.lansstyrelsen.se/kalmar/miljo-och-vatten/miljomal/atgardsprogram-inom-miljomal.html>, hämtad 2022-10-19

Länsstyrelsen i Kalmar län, (u.d), Åtgärd i naturmiljön.
<https://www.lansstyrelsen.se/kalmar/natur-och-landsbygd/aktiviteter-och-ingrepp-i-naturen/atgard-i-naturmiljon.html>. Hämtad 2022-09-22.

Naturvårdsverket (u.d). Naturminne. <https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/skyddad-natur/olika-former-av-naturskydd/naturminnen/> hämtad 2022-05-31

Naturvårdsverket, (U.d), Biotopskyddsområde.
<https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/skyddad-natur/olika-former-av-naturskydd/biotopskyddsomraden/> hämtad 2022-05-18

Naturvårdsverket, (u.d), Fridlysta arter, <https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/arter-och-artskydd/fridlysta-arter/> hämtad 2022-06-17

Naturvårdsverket, (u.d), Invasiva arter, definition,
<https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/invasiva-frammande-arter/vad-ar-ifa/definition/>, hämtad 2022-10-05

Naturvårdsverket, (u.d), Natura 2000-områden.
<https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/skyddad-natur/olika-former-av-naturskydd/natura-2000-omraden/>. Hämtad 2022-05-18

Naturvårdsverket, (u.d), Strandskydd,
<https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/skyddad-natur/olika-former-av-naturskydd/strandskydd> hämtad 2022-08-02

Naturvårdsverket, (u.d) VÄGLEDNING- EU-förordningen om invasiva främmande arter,
<https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/invasiva-frammande-arter/eu-forordningen-om-invasiva-frammande-arter/> Hämtad 2022-06-10

Naturvårdsverket, (2009), Handbok för artskyddsförordningen, Del 1- fridlysning och dispenser, ISBN 978-91-620-0160-5. Naturvårdsverket.

Naturvårdsverket. (U.d) Naturreservat.

<https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/skyddad-natur/olika-former-av-naturskydd/naturreservat/> hämtad 2022-05-25

Naturvårdsverket. (U.d). Djur- och växtskyddsområde.

<https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/skyddad-natur/olika-former-av-naturskydd/djur--och-vaxtskyddsomraden/> hämtad 2022-05-25

Olofsson Madestam, H., (2022), Lyckebyån (2021). SGS Analytics Sweden AB

Saarien Claesson, P., Fidler, J. & Nilsson, C. (2019). Hydromorfologiskt åtgärdsprogram för Lyckebyåns avrinningsområde (Rapport 2019-03-15). Naturcentrum AB. Medins Havs- och vattenkonsulter AB.

http://www.lyckebyan.org/projekt/Atgardsprogram_Lyckebyans_avrinningsomrade.pdf

Skogsstyrelsen (2022) Naturvårdsarter, <https://www.skogsstyrelsen.se/miljo-och-klimat/biologisk-mangfald/signalarter/> hämtad 2022-08-02

Skogsstyrelsen, (2021) Skogsstyrelsen slutar helt registrera nyckelbiotoper.

<https://www.skogsstyrelsen.se/nyhetslista/skogsstyrelsen-slutar-helt-registrera-nyckelbiotoper/> hämtad 2022-05-31

Skogsstyrelsen, (2022) Naturvårdsavtal, <https://www.skogsstyrelsen.se/aga-skog/skydda-skog/naturvardsavtal/> hämtad 2022-06-01

Skogsstyrelsen, (2022) Nyckelbiotoper. <https://www.skogsstyrelsen.se/miljo-och-klimat/biologisk-mangfald/nyckelbiotoper/> hämtad 2022-05-31

Skogssällskapet, (2019). Sumpskogen- skyddsvärd och vackrare än du tror.

<https://www.skogssallskapet.se/kunskapsbank/artiklar/2016-01-26-sumpskogen---skyddsvard-och-vackrare-an-du-tror.html>. Hämtad 2022-05-19

Statistikmyndigheten (SCB.SE) (2022), Statistikdatabasen,

https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START_MI_MI0803_MI0803A/MarKanvKn/table/tableViewLayout1/ Hämtad 2022-05-17

Sveriges geologiska undersökning, (2022), Våra data i visningstjänster (WMS).

<https://www.sgu.se/produkter/geologiska-data/vara-data-i-visningstjanster-wms/> (hämtad 2022-11-04)

Sveriges miljömål (u.d). <https://www.sverigesmiljomal.se/>. Hämtad 2022-04-06

Vatteninformationssystem Sverige, (2022), Statistik för Emmaboda,

https://viss.lansstyrelsen.se/AreaStatisticsForm.aspx?managementCycleName=Senaste_bedomning&area=4,195 hämtad 2022-08-22